

KOROŠKA KRONIKA

Izdaja Britanska obveščevalna služba. — Cena mesečno: za tuzemstvo 2 S, v inozemstvo 5 S. — Posamezna številka 50 grošev

Leto V.

CELOVEC, 8. julija 1949

Številka 27

Spor o manjšinah

V Londonu se zastopniki zunanjih ministrov razgovarjajo o avstrijski državni pogodbi

Na konferenci zunanjih ministrov Združenih držav ameriških, Sovjetske zveze, Velike Britanije in Francije so sklenili, naj izdelajo namestniki zunanjih ministrov do 1. septembra t. l. končno veljavni osnutek o avstrijski državni pogodbi.

Zato so se namestniki zunanjih ministrov sestali dne 30. junija v Londonu. Kakor že pri zadnjih pogajanjih o avstrijski državni pogodbi v Londonu, zastopa tudi sedaj ameriškega zunanjega ministra Samuel Reber, sovjetskega zunanjega ministra Jurij Zarubin in francoskega zunanjega ministra M. Berthelot. Britanskega zunanjega ministra ne zastopa več J. A. Marjoribanks, ki je obolel, temveč W. J. Mallet, ki je namestnik državnega podtajnika v britanskem zunanjem ministrstvu, kjer vodi oddelke za Zahodno Evropo, Nemčijo in Avstrijo.

Na svoji seji v torek dne 5. julija so se namestniki zunanjih ministrov razgovarjali o osrednjem vprašanju avstrijske državne pogodbe, to je o bivšem nemškem premoženju v Avstriji. Sovjetski zastopnik je predložil natančen seznam vsega bivšega nemškega premoženja in še posebej seznam vrelcev petroleja in naprav pri pridobivanju petroleja ter seznam ladij in naprav donavske paroplovne družbe, kar vse naj bi prešlo v sovjetsko last. — Namestniki zunanjih ministrov so sklenili, da naj dva pododpora izdelata podrobne predloge o zahtevah Sovjetske zveze in naj te predloge izročita namestnikom zunanjih ministrov najkasneje v 14 dneh.

Se preje so se sporazumeli zastopniki zunanjih ministrov o členu 2. avstrijske državne pogodbe, ki določa, da ostanejo meje Avstrije iste, ko so bile 1. januarja 1938. leta. Nadalje so zastopniki zunanjih ministrov sprejeli tudi člen 45. osnutka pogodbe, ki govori o avstrijskem premoženju v zavezniških državah. To premoženje dobi spet Avstri-

ja, le v Jugoslaviji ima jugoslovanska vlada pravico do tega premoženja.

Niso pa se zastopniki zunanjih ministrov mogli sporazumeti o členu osnutka pogodbe, ki naj določa pravice Slovencev in Hrvatov v Avstriji. Zastopniki zunanjih ministrov Združenih držav, Velike Britanije in Francije so zagovarjali stališče, da je v pariškem sporazumu zunanjih ministrov rečeno, da ima Avstrija dolžnost zagotoviti vse pravice Slovencev in Hrvatov v Avstriji in da zato ni potrebno vnesti v državno pogodbo še posebna določila o varstvu teh pravic, ampak le besedilo pariškega sporazuma. Sovjetski zastopnik pa je nasprotno poudarjal, da je treba vnesti v avstrijsko državno pogodbo statut o varstvu pravic slovenske in hrvatske narodne manjšine v Avstriji. Pri tem je sovjetski zastopnik predlagal:

1. Slovenske in hrvatske manjšine v Avstriji naj imajo iste pravice kot vsi ostali avstrijski državljani, naj imajo tudi pravico ustanavljanja organizacij, pravico združevanja in pravico izdajanja svojih časopisov.

2. Narodne manjšine naj imajo pravico do ljudskošolskega pouka v slovenskem in hrvatskem jeziku; imajo naj tudi pravico do odgovarjajočega števila srednjih šol.

3. V upravi in v sodstvu v okrajih s slovenskim, hrvatskim ali mešanim prebivalstvom naj bo uradni jezik poleg nemščine tudi slovenščina oziroma hrvaščina.

4. Slovenska in hrvatska manjšina naj ima isto pravico do služb v upravi in v sodstvu, kot jo imajo ostali avstrijski državljani.

5. Prepovedano naj bo delovanje organizacij, katerih namen je raznorodovanje Slovencev in Hrvatov.

O predlogu sovjetskega zastopnika se namestniki zunanjih ministrov še niso mogli sporazumeti.

velesilami. Zato tudi izjava Višinskega, da so se Jugoslavlani pogajali z Angleži na skrivaj, ne odgovarja dejstvu. — Ob tej priliki je jugoslovanski poslanik spet rekel, da so štiri velesile „prodale“ Jugoslavijo Avstriji.

Jugoslovanske obsodbe Sovjetske zveze

Ne mine niti en dan, da ne bi „Borba“, glasilo jugoslovanske vlade, objavila v svojem uvodnem članku obtožbe proti Sovjetski zvezi. Tako čitamo v „Borbi“, kako so sovjetske zasedbene oblasti popolnoma odkrito preprečevale vrnitev jugoslovanske imovine, ki je bila nakradena in naropana med vojno v Jugoslaviji, sedaj pa je v vzhodnih predelih Nemčije in Avstrije.

„Borba“ poudarja, da so celo pred resolucijo Kominforma sovjetske oblasti v Nemčiji in v Avstriji delale jugoslovanskim uradnikom, katerih naloga je bila, da najdejo in vrnejo to premoženje Jugoslaviji, ogromne težave. Vse to dokazuje, je rečeno v članku „Borbe“, da sega nesporazum zaradi „nesocialističnega obnašanja s strani Sovjetske zveze napram Jugoslaviji“, v čase pred objavljanjem resolucije Kominforma, ki je ta nesporazum le še obelodanila in mu dala uradni pečat.

V tem članku je navedena cela vrsta primerov, ki kažejo, kako so sovjetske zasedbene oblasti na premišljen in sistematičen način preprečevale vrnitev jugoslovanskega premoženja. Jugoslavija je predložila sovjetski vojaški upravi v Nemčiji zahtevo, da se ji naj vrne 1500 različnih umetnin, ki so jih med vojno v Jugoslaviji naropali in odpeljali v Nemčijo. Sovjetske oblasti

Ozadje in potek pogajanj

List „London Press Service“ prinaša komentar k ponovnim razgovorom zastopnikov zunanjih ministrov, ki so se pričeli v Londonu:

Zastopniki štirih zunanjih ministrov niso izgubljali časa in so takoj sledili prvemu delu navodil, ki so jih izdali njihovi predstojniki ob zaključku pogajanj v Parizu, da naj začnejo z delom brez odlašanja. Kot pravijo ta navodila, je namen teh novih razgovorov, „da dosežejo sporazum najkasneje do 1. septembra 1949 in to sporazum glede mirovne pogodbe kot celote“. Po vsem tem imajo zastopniki štirih zunanjih ministrov natančno dva meseca časa, v katerem lahko postavijo trdne temelje za mirovno pogodbo. Če pogajanja ne uspejo — in v Londonu prevladuje dosti upanja, da bodo uspela — ne bo to radi tega, ker bi manjkalo vztrajnosti in potrpežljivosti na strani Velike Britanije in ostalih dveh zapadnih velesil.

Skoraj 14 mesecev je od tega, odkar so prejšnja pogajanja odgodila za nedoločeno dobo, ker so se zaustavila na očitni mrtvi točki, vkljub temu da so se zapadni delegati trudili na vse mogoče načine, da jih premaknejo s te točke. V glavnem je bil zastoj na treh mestih: jugoslovanske zahteve po delu Koroške in Štajerske, jugoslovanske zahteve po reparacijah in pa sovjetske zahteve po nemškem premoženju v Avstriji.

Zapadne velesile so z obotavljanjem gledale na problem kot brezupen. Dokler ta problem ni rešen, po njihovem mnenju ne more avstrijsko gospodarstvo niti začeti z zdravljenjem.

Posojilo Jugoslaviji

Združene države nimajo nobenega namena zahtevati od Jugoslavije politične koncesije za to, da podprejo prošnjo Jugoslavije za posojilo pri Svetovni banki. To je jasno izjavil zastopnik tiskovnega urada pri zunanjem ministrstvu Lincoln White z ozirom na beograjsko novico, ki jo je objavil neki newyorški list. Po tej novici naj bi Zdr. države pomagale Jugoslaviji pri najetju posojila, če ta da koncesije glede Trsta, Avstrije in jugoslovanske pomoči grškim gverilcem. White je omenil, da se je pri raznih prilikah razpravljalo glede jugoslovanske pomoči grškim gverilcem, a je naglasil, da to ni bilo v nobeni zvezi s kako prošnjo za posojilo.

Pripomnil je, da je o stališču Združenih držav glede prošnje Jugoslavije za posojilo razpravljaj 4. maja zunanji minister Acheson z jugoslovanskim veleposlanikom.

Poslaništvo Združenih držav v Beogradu tudi ni stavilo Jugoslaviji nobenih predlogov glede Trsta.

so odgovorile, da jugoslovanske zahteve niso bile dovolj utemeljene. Niti en jugoslovanski strokovnjak ni dobil dovoljenja za vstop v sovjetsko cono, da bi na licu mesta ugotovil verodostojnost jugoslovanskih zahtev.

Dalje pravi „Borba“, da z isto doslednostjo in z istim načinom varanja jugoslovanskih uradnikov odgovarjajo na jugoslovanske zahteve tudi sovjetske oblasti v Avstriji, kjer so fašistični okupatorji nagrmadili ogromne količine v Jugoslaviji nakradenega premoženja na svojem umiku z Balkana. „Borba“ zaključuje, da se narodi Jugoslavije ne bodo nikdar odpovedali svojim zahtevam po lastni imovini in nikake težave in zapreke ne bodo mogle spremeniti tega upravičenega stališča naših ljudi, ki ne zahtevajo nazaj ničesar drugega kakor svoje lastno premoženje.

Jugoslovanski zastopnik v Londonu

Leo Mateš, namestnik jugoslovanskega zunanjega ministra, je prispel z letalom iz Prage v London, da stopi v stike z zastopniki zunanjih ministrov štirih velesil. V Londonu smatrajo diplo-

matični krogi, da je dejstvo, da se je jugoslovanska vlada odločila, da pošlje Mateša v London, dokaz, da še ni opustila namena, da še nadalje vztraja na svojih zahtevah, ki so jih zavrnil zunanji ministri v Parizu.

Višinski o avstrijski državni pogodbi

Oba glavna moskovska vladna lista „Pravda“ in „Izvestija“ sta prinesla poročilo o razgovoru s sovjetskim zunanjim ministrom Višinskim. V tem razgovoru je izraženo prvič uradno sovjetsko stališče v zvezi s konferenco zunanjih ministrov v Parizu.

Zunanji minister Višinski je izjavil, da je bila konferenca zunanjih ministrov pravo zmagovalje sovjetske zunanje politike. Trije zunanji ministri zapadnih velesil so bili namreč prisiljeni da so opustili poizkus, ki so ga izvajali dve leti in ki je šel za tem, da vodijo v Nemčiji politiko brez Sovjetske zveze in brez ozira na Sovjetsko zvezo.

Nadalje je Višinski izjavil, da je bilo mogoče doseči sporazum o avstrijski državni pogodbi le zato, ker so zapadne velesile opustile svoj odpor proti upravičenim zahtevam sovjetske vlade na prejšnjo nemško imovino v Vzhodni Avstriji.

V pogodbi bodo zagotovljene jugoslovanske gospodarske koristi na jugoslo-

vanskem državnem ozemlju kakor tudi pravice slovenske in hrvatske manjšine na Gradiščanskem, na Koroškem in na Štajerskem.

Z ozirom na jugoslovanske zahteve napram Avstriji ne more prevzeti sovjetska vlada nikake odgovornosti za pogajanja, ki jih vodi za njenim hrbtom Jugoslavija že dve leti z britanskim ministrom McNeilom, četudi pri teh pogajanjih ni Anglija napram Jugoslaviji v ničemer popustila.

V zvezi z gornjimi izjavami Višinskega je imel jugoslovanski poslanik v Londonu časnikarsko konferenco, na kateri je zavrnil trditve sovjetskega zunanjega ministra Višinskega, češ da se je Jugoslavija pogajala glede svojih zahtev napram Avstriji z zastopniki britanskega zunanjega ministrstva brez sovjetske vednosti.

Te trditve je jugoslovanski poslanik zavrnil najodločneje in rekel, da je bila Sovjetska zveza točno obveščena o vseh jugoslovanskih razgovorih z zapadnimi

Ta pogajanja so se znova začela 9. februarja letošnjega leta. Zapadne velesile so več tednov delale s potrpežljivostjo in Sovjeti so nadaljevali s svojo nespravljalivostjo in tako so se pogajanja znova odgodila 11. maja skoraj natančno eno leto po zadnji prekinitvi.

Toda dogodki so šli dalje svojo pot. Spor med Titom in Kominformom je postal del širšega okvira. Zračni most v Berlinu se je nadaljeval in dovedel do popolnega uspeha. — Rusija je pozvala na nov sestanek svet zunanjih ministrov. Na koncu dolge konference je umaknila svojo podporo jugoslovanskim ozemeljskim zahtevam. Novi razgovori so sedaj direktni rezultat tega sovjetskega umika.

Glavne točke sporazuma, ki so jih dosegli štirje zunanji ministri, med njimi tudi določitev avstrijske meje, kot je bila leta 1938., so v celosti opredelili ob koncu konference. Razen vprašanja, glede katerih bodo njihovi zastopniki skušali najti odgovor, bodo glavne točke sledeče: določitev nemškega premoženja v Avstriji, od katerega bo velik del dobila Sovjetska zveza; način, po katerem bodo reševali spore med Sovjetsko zvezo in Avstrijo glede vprašanj nemškega premoženja, prevzetega od Sovjetske zveze; način, po katerem bodo izvažali dobičke podjetij, ki so pod sovjetsko upravo; konec zasedbe v Avstriji in začetek resnične obnovitve avstrijskega gospodarstva. Zadnji dve točki sta zelo važni in medsebojno odvisni za načela zapadne politike. (LPS)

Politični pregled

ČESKOSLOVASKA

V juniju je že peti češkoslovaški konzularni uradnik podal ostavko v Združenih državah. Vsi ti uradniki so raje podali ostavko, kot da bi tudi nadalje služili komunističnemu režimu, ki sedaj vlada na Češkoslovaškem. Ta peti uradnik je Jindrich Kotas, star 54 let. Bil je konzul v Clevelandu že od leta 1947. Imenoval ga je bivši češkoslovaški predsednik Edvard Beneš. Ostavko je podal potem, ko ga je češkoslovaška vlada pozvala, naj pride v Prago in poroča o svojem delovanju. V pismu, s katerim je podal ostavko, pravi: „Prišel sem do zaključka, da se ne morem vrniti v državo, v kateri ima policija najvišjo oblast in kjer je komunistična vlada, ki je prišla do oblasti s spletkami, nasiljem in izdajstvom, spremenila državo v policijsko državo. Nikdar se ne bom pokoril volji ali terorju komunistične vlade, ki uničuje in zasmehuje ideale svobodnih ljudi, katere hoče spremeniti v svoje lutke.“

Lord Henderson, britanski parlamentarni podtajnik za zunanje zadeve, je zelo ostro obsodil smrtno obsodbo češkega generala Pike, ki so ga usmrtili 21. junija. Bil je obsojen na smrt zaradi sodelovanja z britansko obveščevalno službo med vojno.

Lord Henderson je priznal, da običajno ne razpravlja o sodnih odločitvah drugih držav. Ta primer pa je vzbudil v Veliki Britaniji veliko zanimanja, da je to pot naredil izjemo. General Pike je bil znan borec in zagovornik Češkoslovskega zavezništva in je za to prejel visoka sovjetska odlikovanja v Moskvi. Zelo so ga spoštovali tudi v Londonu. Obtožbo, da je bilo njegovo delovanje leta 1940-41 naperjeno proti Sovjetski zvezi, ko je bila ta dejansko zaveznica Hitlerjeve Nemčije, je lord Henderson označil kot cinično maščevalnost. Težko se je ubraniti dvoma, da je bil Pike usmrčen predvsem zaradi tega, ker se ni hotel popolnoma podrediti sovjetskim ukazom in je deloval kot dober češki rodoljub.

RUMUNIJA

Na drugem kongresu Zveze poljedelskih delavcev, ki se je vršil nedavno v Bukarešti, so razložili vlogo vaškega proletariata pri socialistični spremembi poljedelstva v Rumuniji.

Ker vaški proletariati nima zemlje, ga smatrajo za najnaprednejši del vaškega ljudstva, kakor to izhaja iz poročil o kongresu, objavljenih v bukareštanskem tisku. Vaške proletarce delijo v dve skupini: v prvi skupini so oni, ki delajo za neodvisne kmete in katere kruto izkoriščajo kulaki, kakor trdijo komunisti; v drugi skupini so tisti, ki delajo na državnih kmetijah in postajajo za stroje in kateri, kakor spet pravijo komunisti, uživajo blagoslov socialističnega dela.

Naloga, ki so jo določili za prvo skupino, je slabiti politični in gospodarski vpliv njihovih gospodarjev, delovati kot peta kolona. Morajo nadalje, kar je mogoče, nagajati gospodarjem, morajo jih ovajati zaradi sabotaže, češ da niso posejali določene površine zemlje ali niso oddali določene količine pridelka. A to „sabotažo“ so povzročili ravno ti delavci s tem, da so ovirali na vse mogoče načine gospodarje pri obdelovanju zemlje. Zaradi teh ovir pa ne sme trpeti dobavljanje hrane mestnemu proletariatu.

Da bodo kos tej nalogi, bodo sklepali poljski delavci posamezne pogodbe z gospodarji, v katerih bodo določene pravice delavcev in dolžnosti gospodarjev. Verjetno bodo v teh pogodbah pogoji, katerih niso mislili delavci nikdar zahtevati in katerih gospodarji ne bodo mogli nikdar izpolniti.

Delavci na državnih posestvih bodo sklepali kolektivne pogodbe, v katerih bodo bolj poudarjene njihove pravice kot pa njihove dolžnosti.

Po besedah poljedelskega ministra Vasila Vajdl morajo vaški proletarci dokazati revnim in srednjim kmetom prednosti, ki jih ima močno mehanizirano kmetijstvo, pokazati pa tudi, da izvira njihova lastna gorečnost iz zdravih naukov Marxa in Lenina.

Predsednik zveze poljedelskih delavcev Ichin Rusu je pozval vse člane zveze, da poglobijo razredno budnost, češ da so se vrinili v krajevne organizacije neproletarski elementi, kar ima za posledico preveliko strpnost in pomirljivost. Po dnevnem oranju je treba organizirati večerne tečaje o marksizmu in leninizmu, po košnji sena pa seminarje in skupna razpravljanja in pozimi večerne višje šole. (AIS)

INDIJA

Poročila iz raznih krajev Indije dokazujejo, da se Indija ne samo zaveda nevarnosti komunizma, ampak da ga tudi aktivno pobija. Dr. Roy, ministrski predsednik zahodnega Bengala, je izjavil, kakor poroča kalkutski list „Amrita Bazar Patrika“, da zelo ovirata komunistično akcijo socialistična politika in nekomunistični indijski narodni sindikalni kongres. Toda, je naglasil dr. Roy, je komunizem še vedno nevarnost, s katero je treba računati. V vzhodnem Pundjabu so priredili javne shode v Jalalabadu, Mamdotu, Lakhekiju in Mohaneku in sicer zato, da obrežuspešijo škodljivi vpliv komunistične propagande. Na teh shodih so svarili ljudstvo, naj se ne da zapeljati od komunistične propagande, ki hoče sabotirati ukrepe vlade.

Pisec članka, ki je bil nedavno objavljen v listu „Indijska republika“, poroča, da komunisti terorizirajo neke vasi v Hyderabadu in pravi, da se je treba energično upreti komunistični akciji in priskočiti na pomoč omenjenim vasem.

V istem listu „Indijska republika“ pišejo, da si hočejo komunisti pridobiti zase policijo v mestu Madrasu. Izdali so okrožnico, v kateri pozivajo stražnike, da postanejo člani komunistične stranke in jih svarijo, naj ne izdajo in zapirajo članov stranke, ki delujejo v podtalnem gibanju.

LETONSKA

Zunanji minister Acheson je danes sprejel Julesa Feldmansa, novega načelnika letonske diplomatske misije v Združenih državah. Acheson je izjavil, da ta prilika dovoljuje vladi Združenih držav, da dokaže še enkrat svoje stalno zanimanje za blagostanje letonskega naroda.

Ta dogodek je nov dokaz dejstva, da Združene države ne priznavajo aneksije treh prej neodvisnih držav, to je Litve, Letonske in Estonske. Te tri baltiske države je Sovjetska zveza anektirala leta 1940 po sklenitvi nemško-sovjetske pogodbe. Toda njihova zastopstva v inozemstvu niso hotela priznati aneksije.

Novi upravnik poslov Feldmans je naslednik pokojnega letonskega poslanika dr. Alfreda Bilmanisa, ki je umrl lanskega julija v Washingtonu.

GRČIJA

Koncem prejšnjega tedna je umrl v Atenah grški ministrski predsednik Themistokles Sophoulis v starosti 88 let. — Kralj Pavel je poveril sestavo vlade Aleksandru Diomedes-u. Ministrska podpredsednika v novi vladi sta Konstantin Tsaldaris, ki je tudi zunanji minister nove vlade, in pa, kot zastopnik grške liberalne stranke, Sophokles Venizelos.

JUGOSLAVIJA

Kakor poročajo, je prispel maršal Tito na otok Brioni blizu zapadne obale Istre, kjer je sprejel v navzočnosti zunanjega ministra in podpredsednika vlade Edvarda Kardelja zastopnike ljudskih odborov jugosl. območja svobodnega tržaškega ozemlja.

Jugoslovanska vlada je izdala odlok, po katerem bo v jugoslovanskem območju tržaškega ozemlja postal 5. julija dinar edino veljavno plačilno sredstvo. Zamenjava je bila izvedena 4. in 5. julija; menjavali so 30 Din za 100 lir.

Beograjski radio je objavil vest, da je jugoslovanska vlada dala upravi jugoslovanske cone Svobodnega tržaškega ozemlja posojilo 500 milijonov dinarjev, ki bo izplačano, ko bo italijanska vlada založila cono z valuto, „ki bo od-

govarjala določbam mirovne pogodbe“. Dalje je objavil beograjski radio, da je bilo to posojilo potrebno, ker so lani britansko-ameriške oblasti v Trstu sklenile sporazum z Italijo, ki ni nič manj kot „denarna zveza in gospodarska skupnost med britansko-ameriško cono in Italijo“.

Rimski diplomatski krogi smatrajo, da je ta ukrep podrl upanje Italije, da bi dobila gospodarsko zaledje Trsta. Iz Rima pa tudi poročajo po vesteh iz Jugoslavije, da je maršal Tito izvedel ta ukrep radi tega, ker stoji pred dejstvom, da bo Sovjetska zveza priznala Trst kot italijanski, enako kot je pred kratkim priznala celo Koroško kot avstrijsko in je s tem prenehala podpirati jugoslovanske zahteve po Trstu in Koroški. Glavni namen Sovjetske zveze je, da odidejo iz Trsta ameriške in angleške čete in če to doseže s priznanjem Trsta Italiji, bo to tudi storila.

Dimitrov umrl v Moskvi

Bolgarski ministrski predsednik Georgij M. Dimitrov, ki je bil že od meseca aprila v nekem sanatoriju v Moskvi, je umrl v starosti 67 let.

Dimitrov je bil leta 1933 obtožen požiga palače državnega zbora v Berlinu. Kot obtoženec je obdolžil tega požiga tedanjega pruskega ministrskega predsednika Göringa, ki je nastopil tedaj kot priča. Ko je bil oproščen, je odšel Dimitrov v Sovjetsko zvezo, kjer je postal glavni tajnik Kominterne.

Po končani vojni se je vrnil v Bolgarijo, kjer je postal predsednik komunistične vlade. Po čistki komunistične partije v Bolgariji je aprila 1949. leta nastopil bolniški dopust.

Truplo Dimitrova so prepeljali iz Moskve, kjer je tudi Stalin sam stražil ob njegovem trupu, v Sofijo.

Jugoslovanski časopis „Borba“ piše, da je Dimitrov umrl v času neopravičene napada Kominforma na Jugoslavijo, za katerega pa on ni bil osebno odgovoren. Maršal Tito je poslal bolgarskemu ministrskemu podpredsedniku Kolarevu sožalno brzojavko.

Kršitev mirovnih pogodb

Danes so objavili noto, ki so jo Združene države včeraj predale sovjetskemu veleposlanstvu. Združene države izjavljajo v tej noti, da še vedno pričakujejo odgovor na noto, v kateri se pozvali Sovjetsko zvezo, da sodeluje pri določitvi postopka proti Romuniji, Madžarski in Bolgariji, ki so obtožene „večkratnih sistematičnih kršitev določil mirovnih pogodb, v kolikor zadeva človečanske pravice.“

Ameriška nota izjavlja nadalje, da je zadržanje Sovjetske zveze, ki je z noto dne 11. junija odklonila sodelovanje pod pretvezo, da gre za zadeve, ki imajo izključno notranji značaj, nevzdržno.

Nota nadaljuje: „S to odklonitvijo je Sovjetska zveza dokazala, da ne upošteva mirovnih pogodb, v katerih je izrecno določeno, da se mora vsak spor, zadevajoč tolmačenje ali izvedbe mirovnih pogodb in ki ga ni mogoče rešiti z diplomatskimi pogajanji, predložiti načelnikom sovjetske, severnoameriške in britanske diplomatske misije v prizadetih balkanskih državah. Nota poudarja nadalje: „Če dejstva, o katerih smatrajo Velika Britanija in Združene države, da so „očividne kršitve človeških pravic“ tolmačimo za notranje zadeve Madžarske, Romunije in Bolgarije, s tem ne zanikamo samo določil mirovne pogodbe, ampak rušimo tudi sam temelj, na katerem slonijo mednarodni zakoni.“

Ameriška nota zaključuje s pozivom Sovjetski zvezi, da ponovno prouči svojo odločitev, s katero je odklonila sodelovanje.

Obsodba sistemov v sovjetiziranih državah

Na kongresu Svetovne sindikalne zveze, ki se sedaj vrši v Milanu, so izjavili, da ima ta zveza več članov kakor Mednarodna sindikalna organizacija, ki so jo nedavno ustanovili. Trije sindikalni voditelji-begunci, pa so z ozirom na to naglasili, da niti eden od nad 42 milijonov delavcev, ki so pristopili novi nekomunistični zvezi, ni bil od lastne vlade prisiljen, da se vpiše v sindikate. Ti trije sindikalni voditelji so: Aleksander Skrotsky, bivši tajnik Zveze poljskih

Vatikan češkim katoličanom

Vatikanski radio je objavil izredno zanimivo vest, da bo počevši od četrtega 7. julija dalje vsak četrtek objavljal navodila katoličanom na Češkem in Slovaškem, ker češkoslovaška vlada ovira, da bi mogli dati navodila svojim vernikom škofje na Češkem in Slovaškem.

Obletnica neodvisnosti Združenih držav

Ameriški narod je 4. julija 1949 sto-triinsedemdesetič slavil obletnico izjave neodvisnosti. Četrtega julija 1776 so člani kontinentnega kongresa v Filadelfiji v Pensylvaniji podpisali zgodovinski dokument, s katerim je 13 kolonij ob atlantski obali Severne Amerike proglasilo politično neodvisnost od Velike Britanije.

Dokument, ki je bil plod dolgih vojn in težav, je imel dva namena: razjasniti vzroke za odcepitev od stare domovine in določiti načela, na katerih temelji filozofija ameriške demokracije.

Prvi korak so že naredili dve leti prej, v septembru 1774, ko se je zbral kontinentalni kongres. Predstavniki prve zbornice trinajstih kolonij so se zbrali, da bi razpravljali o očitkih proti britanskemu parlamentu in o tem, kako bi si zopet pridobili izgubljene pravice.

V juniju leta 1776 je virginjski predstavnik v kongresu, Richard Henry Lee, predložil, naj bi kolonije postale svobodne in neodvisne države ter naj bi prekinile vsakršno vezo z britansko krono. Kongres je izbral petčlanski odbor, ki je imel nalogo izdelati izjavo, ki bi vsebovala vzroke in pojasnitev, čemu je bil Leejev predlog sprejet. Odbor je poveril delo Jeffersonu. 28. junija je predložil kongresu izjavo o neodvisnosti.

Tako je ostal 4. julij 1776 spomin na rojstvo novega naroda. Vendar je življenje in uspevanje tega naroda zagotovila šele končna odobritev ustave in izvolitev Jurija Washingtona za prvega predsednika Združenih držav, kar je bilo leta 1789. (AIS)

NOVA MEDNARODNA ORGANIZACIJA SVOBODNIH IN DEMOKRATSKIH SINDIKALNIH GIBANJ

Pripravljalna komisija za sestavo ustave nove mednarodne organizacije svobodnih in demokratskih sindikalnih gibanj bo pričela 25. julija v Londonu svoje delo.

Sindikalni zastopniki 34 držav so odobrili ustanovitev nove Svetovne sindikalne zveze, do katere je prišlo zaradi nasprotstev z obstoječo organizacijo, v kateri vladajo Sovjeti oziroma komunisti.

Pripravljalna komisija, ki je sestavljena iz 14 članov, bo čim prej sklicala svetovno glavno skupščino, ki bo uradno ustanovila novo zvezo.

Zbrani zastopniki so odobrili izjavo, da bo nova organizacija ustanovila ozke stike med svobodnimi sindikalnimi gibanji sveta in pomagala sindikalnim organizacijam manj naprednih držav, delala za mir, sodelovala z mednarodnimi organizacijami za povečanje blagostanja delavskih razredov in za zaščito človeških temeljnih pravic, pomagala pri obnovi po vojni opustošenih držav in skušala odpraviti brezposelnost ter doseči večji življenjski standard, zlasti v zaostalih državah in v tistih, ki še niso odvisne.

Pripravljalna komisija bo sestavljena iz predstavnikov ameriške zveze dela, Kongresa industr. organizacij Združenih držav in Kongresa britanskih Trade Unions ter predstavnikov Francije, Italije, Avstralije, Nove Zelandije, Indije, Irana, Južne Afrike, Čile-a, Nizozemske, Danske in Nemčije. (AIS)

(Nadaljevanje s 1. strani)

rudarjev, Karol Peyer, ki je bil 25 let generalni tajnik madžarskega sindikalnega gibanja in Eftimij Gherman, ki je bil tajnik Zveze romunskih rudarjev od leta 1918 do 1940.

Gherman je izjavil, da so romunski delavci žrtve sistema, ki podaljšuje delovni čas in znižuje plače. Z Romunijo postopa Sovjetska zveza kakor s svojo kolonijo.

Peyer je pripomnil, da so na Madžarskem prepovedane stavke kakor v drugih državah-podložnicah Sovjetske zveze. V tovarnah vladajo vojuni, ki strogo nadzorujejo obnašanje delavcev.

Pesem o Bernardki

(Lurški dogodki v filmu)

V teh dneh imamo v celovškem gledališču priliko videti prekrasni film: *Pesem o Bernardki*, ki je napravljen po istoimenem romanu pisatelja Franca Werfla.

Franz Werfel, po rodu nemški Žid, češki državljani, po veri protestant, po miselnosti katoličan, eden največjih evropskih pisateljev, je iz Češke pred nacisti zbežal v Francijo in ko je Hitler premagal Francijo, je od tam hotel pobegniti v Ameriko. V strašnem kaosu, zbežanosti, prenatrpanosti beguncev ob razsuhu Francije leta 1940 je moral zopet bežati in dobil je za nekaj tednov zatočišče v Lurdu. Tam je spoznal čudovito zgodbo o Bernardki, o čudežnih dogodkih in ozdravljenjih. V največji stiski je tedaj napravil zaobljubo: če bo rešen iz tega obupnega položaja in pride srečno v Ameriko, bo v svoji prvi povesti zapel pesem o Bernardki. Pogum za povest pa mu je dala še prisega, ki jo je napravil takoj v začetku svojega pisateljevanja, da bo namreč vedno in povsod v svojih spisih poveljeval božjo skrivnost in človekovo svetost brez ozira na čas in ljudi, ki se s posmehom in brezbriznostjo odvrčajo od zadnjih in največjih vrednot življenja.

Pisatelj je res prišel v Ameriko-USA in sad njegove zaobljube je knjiga: „*Pesem o Bernardki*“. Spisal jo je leta 1941 v Los Angelesu, kjer je med vojno tudi umrl.

Po njegovi knjigi je ameriška filmska družba MPEA napravila film, ki po globokosti, dovršenosti igranja, tehniki in zvestobi do originala zasluži vso čast in priznanje. Igra s tako prepričevalnostjo, da človeka za dve uri in pol (izredno dolg film) prestavi v drug svet, svet skrivnostnega dogajanja, nam morda nerazumljivega, pa vseeno resničnega in ga gane do solz.

Kot motto-uvod ima film besede, ki jih je izrekel lurški dekan, župnik Peyramale, največjim nasprotnikom lurških dogodkov, ker jih tudi v svoji neveri, nadutosti in golemu razumarstvu razumeti niso mogli: „*Za tistega, ki v Boga veruje, je vsaka razlaga nepotrebna. Za tistega, ki v Boga ne veruje, je vsaka razlaga nemogoča.*“

Film nam kaže Bernardkino družino Soubrousov v vsej revščini, zanemarjenosti in v borbi za najskromnejši zaslužek. Ko gre Bernardka v sili nabirat 11. februarja 1858 v gozd drva, se ji v votlini skalovja prikaže čudovito lepa gospa in potem še 17 krat. Nihče ji ne verjame, ne doma, ne v šoli, ne duhovščina, kaj šele drugi. Oblast skuša z vsemi sredstvi prepričati ljudi, da je Bernardka lažnivka, da sanja ali da se ji blede. Toda Bernardkina naivna preprostost, njen naravno zdrav razum in njeno notranje doživljanje vedno bolj osvajata ljudi, prepričajo jih pa šele čudežna ozdravljenja v studenčku, ki ga je izkopala Bernardka na Marijin ukaz. Nadalje vidimo ljudsko vernost v nasprotju z nevero in sovraštvom svetnih oblasti, „višjih krogov“. Vedno bolj se razodeva, kako Bog to, kar je v svetu majhno, nizko, zaničevano, izbere zato, da osramoti to, kar je veliko, mogočno, poveljevano in prevzetno.

Bernardki je Marija rekla, da je ne bo napravila srečne na tem svetu, ampak šele po smrti: Bernardka se mora ločiti od doma, od dragih, od ljubelega kraja prikazovanj in gre v samostan, kjer jo bolezen vedno bolj izčrpa in trpi strašne bolečine. Pred smrtjo se ji še enkrat prikaže Marija in z vzklikom „Ljubim Te“, umrje, njen obraz pa zopet zažari v oni sreči kot pri prikazovanjih. Res je, kar je ob smrti rekel dekan Peyramale: „Tvoje življenje se pričinja, o Bernardka!“ Pa ne samo življenje v nebesih, ampak tudi na zemlji. — Ali ne gledamo tega zemeljskega življenja in njene zemeljske slave tudi mi v tem filmu?

Bernardko igra Jennifer Jones. Ni običajna filmska zvezda-igralka, ampak preje nepoznana dekle, ki so jo prav za to vlogo „odkrili“. Njeno igranje je tako ljubko, resnično in doživeto in nas tako prevzame s svojo preprostostjo, da gremo od predstave z mislijo: kaj takega še nismo videli.

Ob tem filmu spoznamo še dvoje: najprej to, da ni nujno potrebno, da bi film obravnaval samo srečno ali nesrečno ljubezen, kot da se ves svet vrti v sami pravi ali nepravi ljubezni in med dvema spoloma, drugič pa, da je poleg ljubezni, umorov, zločinov in vojne še

nekaj važnejšega, večjega: vera. Zaslu-ga tega filma je prav v tem, da nam je enkrat pokazal svet vere, svet ki po delovanju božjem prehaja v nadnaravno življenje.

Ob tem filmu spoznamo, kako potrebni so nam dobri verski filmi. Sedanji

papež je rekel, da je cerkev modernega človeka — kino. Ali ni torej potrebno, da vero zanesemo tudi v kino, kamor prihaja ogromno ljudi, vernih in nevernih, in modernemu človeku pokažemo resničnost in pomembnost vere tam, kjer edino je še sprejemljiv?

Na Ostroviškem gradu

Na hribu visokem stojiš,
mogočno v nebo ti kipiš ...
Bil naroda nekdanj branik,
oddih si danes glasnik.

Ko se peljemo z vlakom ali po cesti iz Celovca proti št. Vidu ob Glini (St. Veit a/Glan), nam nekoliko pred št. Vidom oko nehoti obstane na mogočnem belosivem zidovju, ki se vije po prijaznem hribu navzgor in se konča v častitljivem vencu zidovja in utrdb na vrhu. To je starodavni grad Ostrovi-ca (Hochosterwitz), ki hrani v sebi dober del domače zgodovine in je gotovo eden najznamenitejših zgodovinskih spomenikov Spodnje Koroške.

Ker je zgodovina gradu Ostrovice in njenih vitezov oziroma knezov znana tudi po slovenskem ozemlju tostran in onstran Karavank, zato pogledimo za nekoliko sto let nazaj — takrat, ko so se še naši pradedje morali boriti proti vpadam nasilnih Turkov.

Grad v približni sedanji obliki in velikosti izvira nekako iz prve polovice 16. stoletja, ko so postali pradedi sedanje rodbine Khevenhüller knezi. Prvi je bil Kristijan, ki je s svojima dvema bratoma v glavnem dogradil to mogočno trdnjavo.

Kot nam zgodovina poroča, je avstrijsko-nemški cesar Friderik III. (1435 do 1493) ob priliki svoje poroke v Rimu (l. 1452) povzdignil več znamenitih Korošcev v viteze, med njimi tudi Ivana Khevenhüllerja z Ostrovice. Ob priliki prvih turških vpadov v l. 1471—1473 so koroški stanovniki preko Ljubelja in Jezerskega poslali na Kranjsko pomoč pod vodstvom Kristijana Ungnada in Viljema Ostroviškega. Za Friderikom III. je zasedel prestol Maksimilijan I. (1493—1519), ki se je tudi dobro zavedal turške nevarnosti in je med drugim dal na ostroviškem gradu napraviti močno orožarno. Maksimilijan I. je bil najbrž eden najpriljubljenejših vladarjev med slovenskim ljudstvom, ker se je z njim pogovarjal — menda edini od

avstrijskih cesarjev — v domačem t. j. slovenskem jeziku, razmotrival narodove potrebe in skušal pomagati zatiranemu kmetu. — Tudi v naslednjih letih so se morali še večkrat braniti pred turškimi napadi.

Danes je vse to za nami. Priča te težke dobe je le še nemo mogočno grajsko zidovje kakor tudi razno staro orožje in bojne oprave v domačem grajskem muzeju. Med drugim vidimo zastavo iz tridesetletne vojne, stare puške z dvema vžigalnikom, topove, 60 viteških oprem (oklepov) — vse večinoma iz 16. in 17. stol. Važni so tudi takozv. urbarji, v katerih so vpisane pravice in dolžnosti podložnih kmetov. Veliko vrednost ima tudi najstarejši zemljevid Koroške (: iz prve polovice 16. stol.), ki je bil sestavljen za časa turških bojev; na njem je vrisana poleg Koroške tudi Kranjska, Štajerska, Istra, Dalmacija in del Bosne. Znamenita je tudi grajska cerkva in skoraj še bolj grajska kapelica z lepimi starinskimi freskami.

Pa pustimo zgodovino na stran: danes je ostroviški grad priljubljena izletna točka, saj te že od daleč pozdravlja jo prijetni zvoki kmečke godbe. Ko pride-mo na prostrano senčnato dvorišče, se nam zdi, kot da bi prišli v senčnat vrt kake prijazne gostilne; tam nas pozdravijo prijazni lastniki gradu. — Zlasti ob nedeljah je zelo veliko obiskovalcev, ki si želijo razvedrila in okrepčila (o Binkošti jih je bilo pribl. 2000). Tudi iz inozemstva ne manjka obiskovalcev, ki se zanimajo za zgodovinske starine.

Da bi bilo obiskovalcem še bolj ustreženo, je sedanji lastnik g. F. Khevenhüller začel z vso vnemo renovirati prostore, ki so namenjeni tujskemu prometu, upoštevajoč pri tem zgodovinsko važnost gradni, tako da ostane ohranjeno vse, kar je zgodovinsko pomembno. — Želeti bi le bilo, da bi pristojni činitelji nekoliko izboljšali prometne zveze.

Kapelški punt

Zgodovinska povest

Spisal
dr. Ožbolt Jlaunig

(Nadaljevanje)
33.

Isti večer je bil tudi mežnar Probart v velikih skrbih; saj v tej noči bi moral izvršiti župnikovo povelje glede odvzeta tablice in oblačil. Nemirno je hodil po sobi gor in dol, se zopet vsedel in nemirno čakal, da pride pozna nočna ura. Ravno je odbila ura deset, nebo je bilo na pol jasno, luna se je že skrila za gore. Zdajci vzame cerkvene ključke ter zapusti svojo sobo, v kateri je prebil kot samec, previdno se ogleda na vse strani ter previdno stopa nato po najtemnejši poti proti cerkvi v Trnju. Hitro zleti po stopnicah, pogleda še enkrat na vse strani, nato odpre vrata in vtakne ključke k sebi. Grobna tišina je bila v cerkvi, le večna luč je medlo razsvetljevala glavni oltar in okolico. Pobožno poklekne mežnar, nato prinese malo lestvice in jo postavi od zadaj na oltar. S trepetajočimi rokami se dotakne Marijinega kipa in mu odvzame dragoceno obleko in namesto te obesi drugo, navadno. Pustil pa je na roki dragoceni prstan, češ, to bi bil rop, ki bi se izvršil na sveti podobi.

„Bog mi odpusti grehe in Devica Marija mi bodi milostna,“ tako je na pol tiho molil; „jaz nisem kriv, ampak ti si, ki mi je to ukazal.“

Previdno stopa po lestvici dol in pobere v naglici še vse tablice, ki so visele na steni blizu oltarja. Ker se je bal, da bi ga med potjo ne zasačil kdo in videl, ko nosi večjo butaro, je spravil vse v zakristiji v poseben predal in ga zaklenil. Kakor je prišel, tako je zopet odšel. Ko je bil že blizu duri, sliši šum in zdelo se mu je, kakor bi nekdo zunaj hodil. Četudi je bil mežnar hraber in večkrat po noči v cerkvi, ga je vendar spreletel strah, misleč si, da ga je vendar kdo zalezoval in sedaj opazoval. Zato skoči hitro k vratom, jih odpre in grn dol po stopnicah, ne da bi zaklenil vrata za seboj. Ko je bil že na cesti, se je ogledal, a ni videl nikogar. Šele sedaj se je spomnil, da ni zaklenil cerkvenih vrat, toda se ni upal vrniti. Tolažil se je, da itak zgodaj vstane, ko gre zvonit jutranjico, tačas pa vendar nihče ne pride v božji hram. —

Pisar Robert je imel v svojih mislih vedno le Fanikine besede. Polastilo se ga je neukrotljivo poželenje in bil je brez vsake volje. Pred očmi mu je bilo vedno njeno lice, videl je v duhu njene krasne oči in njeno vitko telo, po ušesih so mu zvenele njene sladke besede, in čutil je njen dih na svojem licu.

„Prstan hoče imeti in potem uživam vso srečo. Da, Fanika, zate storim vse, samo da se mi ne izneveriš. Sedaj je ugodna prilika, da grem v cerkev. Ra-

vno Marijin prstan ji hočem prinesiti, zakaj to bo njeno največje veselje. Le-senemu kipu v cerkvi je itak nepotrebno!“

Od veselja in razburjenja pospeši svoje korake. A medpotoma mu pride na misel, da je cerkev zaklenjena. Nič ne de, saj ima doma dovolj ključev, z enim že odklene vrata, če ne, pa jih odpre s silo. Hitro stopi domov in vzame ključke, jih vtakne v žep ter stopa ob hišah proti cerkvi. Že je v njeni bližini, ob desni in levi so grobovi, debel sneg pokriva posamezne hribočke. Toda Robert ne gleda na nobeno stran. Nekako mrzlo mu je pri srcu, zato stopa urno naprej. Zdajci obstoji ter posluša. Ali ni sedaj nekdo zaprl cerkvena vrata? Ali ne stopa nekdo po stopnicah? Toda naenkrat je vse tiho; saj ni nič, si misli, strahopetnež si. Sedaj je prilika, le hitro, drugače ne bo nič. Fanika nestrpno čaka.

Le nekaj korakov še in že stoji pred cerkvenimi vrati. Hlastno seže po ključih, privleče največjega, ga pomerja, toda ta ni prijel; vzame drugega, tudi ta ni pravi; seže po tretjem, poskuša, toda duri se odklenejo. Ves razburjen pritiska na kljuko in glej — vrata se odpro. Kako je to mogoče, si misli Robert, toda kmalu se pomiri, češ, mežnar je pozabil zakleniti vrata. Polagoma stopa v cerkev; vse je mirno, ničesar sumljivega ni videti ali slišati. Večna luč brli pred oltarjem, v slabem svitu vidj Robert Marijin obraz. Resno ga gledajo trde oči, skoro karajoče, in Robertu se zdi, kakor bi mu kazala z roko:

Ne dotakni se me, hudobnež, tvoja nesreča je in še nekoga! Toda Robert si za trenutek zatisne oči; noče gledati tega obraza. On ima oči uprte le na prstan, katerega kamni se svetijo v odsevu večne luči. Zdajci vzame lestvico, jo postavi h kipu in stopa po njej navzgor.

Kaj zapazi? Marijin kip nima več svojega prejšnjega oblačila, navadno belo obleko nosi, — tako tedaj, župnik je zopet ravnal na svojo pest! Ravno prav, kdor je vzel obleko, je snel tudi prstan, si je mislil.

Hitro stegne roko po prstanu, da bi ga snel, toda trdo se je držal prsta.

„Stoj!“ mu pravi neki tajinstveni glas; „še je čas, da odnehaš od oskrumbe, zapusti božji hram, reši se!“

„Le vzemi, sedaj imaš priložnost, potem nikoli več! Kdo ve, da si ti vzel prstan,“ mu šepeče nekdo od druge strani.

(Dalje prihodnjic)

Glasbene instrumente

vseh vrst gramofonske plošče
navadne in električne gramofone
ter radijske aparate

kupite dobro in poceni

V TRGOVINI Z MUZIKALIJAMI

HERGETH

Celovec - Klagenfurt, Burggasse 23

Najnižje cene pri največji izbiri

Specialna tekstilna trgovina in sprejemalnica volne

MAX PLACH

CELOVEC - KLAGENFURT

8.-MAI-STRASSE 1

K. Poharc:

Ohlajena ljubezen

Pod klancem, tam kjer se popotniku odpre razgled na župnijo, sameva med par vijugastimi češpljami Jakova kočura. Oča in mati sta še plužila par krp zemlje nad kočo, po vrčiču so brskale grahaste kokočajske, ob kočo je bil prslonjen za silo zbit svinjak in v njem je poleg pujska našla zavetišče še bradata koza. Odkar pa je Jaka pokopal od dela in skrbi zgarane starše, prerasča obronke plevel, svinjak je že razpadel, nad vse je legla zagonetna tišina. Jaka se udinja pri drvarjih in splavarjih, včasih izostane tedne dolgo in, ko se vrne v kočuro, gleda iz vseh kotov samota. Ognjišče je mrzlo, na klopi in policah so razpostavljeni nepomiti lonci. Jaka vrže orodje in bisago v kot, zapahne dveri in beži med ljudi.

Pred leti, kdo bi jih štel, je bil Jaka še postaven fant. Takrat še tudi ni imel pridevka „Čika-Jaka“, kot ga zdaj pozna vsa fara. Če zdaj preklada kepo tobaka iz enega kota ust v drugega, si je poprej nekoč vtaknil pod nos dišečo viržinko. Tako je bil, posebno ob nedeljah zares pravi fant od fare. In kaj bi fant, kateremu kar tako samo od sebe poskakuje srce pod jopičem, brez dekleta?

Tako so Jakovi pogledi obviseli na sosedovi Katrici in ker je bil Jaka, kot že rečeno, pravi fant od fare, tudi Katrica ni ostala brezbrizna ob njegovih božajočih pogledih. Beseda je dala besedo in njune vsakdanje poti in opravki so se odslej čudno pogosto srečavali. Je bila Katrica pri okopavanju krompirja, potem je Jaka gotovo klestil veje v bližini jelše od gozdnem parobku. Tudi ob nedeljah je vedno tako nanese, da sta Jaka in Katrica hodila isto pot od fare. Da, mlada ljubezen ne pozna zaprek in je slepa, kot pravi pregovor.

Ni pa bil slep Katričin oče, bogat grunčar Bukovec. Tako ob večerih, preden je njemu in ženi zatisnil spanec oči, sta se pogovarjala z ženo. Taki pogovori so že tudi skovali Katričino bodočnost. Bila je njuna edinka, zato obema še bolj prirasla k srcu. Bukovčev grunt je bil sicer dobro založen, a je Bukovec vseeno računal na zeta, ki bi k hiši ne prišel praznih rok. Mlakarju, gruntarju v sosedni fari, je Bukovec, sicer samo v šali dal besedo za njegovega Tonča. Toda otroci doraščajo kot bukve v gošči in iz šale se kmalu izlušči resnoba. Nekega dne bo Mlakar gotovo potrkal na duri ter bo zares zaprosil. — Posledica takih večernih premišljevanj je bila, da je Bukovec bral Katrici litanije posebne vrste.

„Bukovčevim ne pristojajo, da bi se možili s kočarji. Seveda, na grunt bi se rad prislinil, ta Jaka! Dekle, kar izprahi si ga iz nore betice. Iz te moke ne bo kruha, tako pravim jaz, Bukovec!“

V dekletovo zaljubljeno srce je kani la prva kaplja pelina. Z rokami si je zakrila zardela lica in bridko zajokala.

Bukovec je z dlanjo usekal po javorjevi mizi.

„V kloster te bom dal, cmerika nora!“ in je zaloputnil vrata za seboj.

Bukovcu ugovarjati bi se pravilo, z glavo siliti skozi zid. Grožnja s samostanom sicer ni bila mišljena resno, pa je bil Bukovec zato odslej na preži kot lakoten maček. Katrici je bil vedno za petami, odredil ji je opravke v hiši, ob nedeljah je morala z njim k fari in domov.

Jaka in Katrica sta bila nesrečna, prepovedan sad je še bolj podžgal ogenj v njunih mladih srcih. Dobro se je godilo ob vsem tem Hanzeju, kravjemu pastirju pri Bukovcu. Marsikateri novčič je zdrknil v njegov žep, ko je prenašal zaljubljena pisemca med Jakom in Katrico.

A kaj bi vse to! Zaljubljene besede na papirju in vse obljube o večni zvestobi pač niso mogle pomiriti in utešiti živega hrepenenja v prsih. Tako je Jaka po dolgem času le zaprosil Katrico, če in kdaj bi lahko prišel na pomenek pod njeno okence.

In Katrica mu je odpisala:

„Moj najljubši Jaka!!! Najprej Te pozdravljam čez doline in gore in zvečer le pridi. Atej so še hudi, pa ti le pridi, ko si pa moj ljubljeni fant, pa ne poprej ko ob desetih, ko atej zaspijo, pridi. Te pozdravlja preko groba Tvoja večno zvesta ljuba Katrica.“

Juhe!!!

Pa se je Jaka takoj zresnil. Ob desetih, je pisala Katrica. Jaka pa je bil brez ure. Njegovi doma so se pri delu in jelu ravnali po soncu, ob nedeljah jih je vabil v cerkev farni zvon. Pa je bil Jaka brihtne glave!

Ob mraku je stopil v krčmo na kozarec sadjevca in ko je stara gostilniška ura odbila deveto, jo je počasi ubral proti Bukovcu. Pri tem se je z desnico držal za levo in neprestano pregibal ustnice in štel: „Sedemindvajset, osemindvajset... dvainpetdeset...“ Jaka je bil namreč v šoli odlični šolar in si je prav dobro zapomnil, da srce v eni minuti sedemdesetkrat utripne. Na pamet je preračunal: ena ura ima šestdeset minut, torej šestdesetkrat sedemdeset srčnih utripov je, štirinosečdeseto utripov — pa bo ura deset.

Pri Bukovcu je bilo vse v temi, ko je obstal za hišo.

„Tritauzendtristo... ena, dve...“ je potrpežljivo štel Jaka in pri tem mislil vroče na Katrico. V mislih na lepo svilenje, da, morda celo na par sladkih poljubčkov, mu je utripalo srce vse hitreje in Jaka je utriple komaj dohiteval s štetjem.

„Štirtauzent sto devet in devetdeset dvesto!“ Jaka se je oddahnil. Za vsak primer je še dodal sto srčnih utripov, potem je poiskal pod kapom lestev ter jo narahlo prislonil h Katričinemu oknu.

Pa se je zaljubljeni Jaka bridko vračunal!

Ob mislih na sladko svidenje mu je na poti iz gostilne pod okence utripalo srce kot v vročici, morda kar stokrat v minuti in, ko je prislonil lestev, je do desetih manjkalo še dober kos. Na nesrečo je bil Bukovčev atej razen tega mož železnih navad, pred deseto ni hotel spanec na njegove oči. Tako ga je iz dremavice preplašil rahel ropot in ker so se prav takrat potikali v okolici cigani, je planil z ležišča.

Jaka je ves omotičen pravkar potrkal na Katričino okno. A namesto ljubljene dekleta, se je oglašil pod lestvo Bukovec.

„Ponočnjak nemarni! Boš stopil doli ali ne!“

Vasovalcu na lestvi je zaprlo sapo, toliko da se ni zvrnil vznok. Bukovčev glas je bil grozeč in Jaku ni preostalo nič drugega kot klin za klinom nastopiti pot v negotovo globočino. Na zadnjem klinu ga je zgrabilo dvoje krepkih rok, ena za ovratnik in druga za hlače. Bukovec je bil krepak dedec in Jakovo otepavanje ni zaleglo prav nič, ko ga je Bukovec dvignil v zrak ter se napotil z njim proti hlevu. Ob kupu mastnega gnoja se je ob zadnjem deževju nabrala mlaka gnojnice.

„Zapeljivec nemarni, tu se boš ohladil!“

Bukovčeve roke so popustile in Jaka

je telebnil v smrdečo mlakužo. Parkrat se je še preobrnil v kopeli, preden se je zopet znašel na nogah. Potem jo je urnih korakov ubrisal proti domu, za njim se je krohotal Bukovec.

Prokleta, taka sramota! In Bukovec ne bo držal jezika, že jutri bo vedela vsa fara! Prokleta!

Tako se je zgodilo, da je Jaka preko noči zapustil dom in domačo faro. Odsel je med rudarje v Belgijo. Po očevi in materini smrti je prevzel kočuro pod klancem. Čas preraste vsako bolečino.

KAKO NAJ BEREMO KNJIGE

Sedaj po vojni so ljudje zopet pričeli veliko brati. Vendar pa marsikdo — zlasti mladina — premalo misli, kaj bere in kako bere. Zato dajemo nekaj navodil o pravilnem branju knjig.

1. Beri le tisto, kar je tvojemu obzorju primerno; prični torej z lažjimi, vsaj deloma znanimi berili in prodiraj polagoma k težjim, manj znanim.
2. Beri počasi in pazljivo! Če bereš prehitro, prehlavno, ne da bi pazil na vsako posameznost in podrobnost, se tvoja duševnost, tvoja razumnost malo ali nič ne obogati, ampak se polagoma nabere toliko neprebavljenih in neurejenih snovi v spominu in domišljiji, da končno oba, spomin in domišljija omagata. Razum, srce in volja pa ne dobé pri tem ničesar, ker jim ne pustiš časa, da bi tudi to troje dobilo svoj delež pri tvojem čitanju.
3. Čitaj vsak dan nekoliko! Ako prečitaš vsak dan le kakih deset strani kekega klasičnega pisatelja, boš v nekaj letih temeljito spoznal domače in tuje slovstvo.
4. Čitaj z razumevanjem! Čim prideš do mesta, besede, stavka, odstavka, katerega ne razumeš, ne čitaj dalje, ampak se ustavi in premišluj tako dolgo, da ti bo vse jasno. Če pa kljub temu naporu smislu ne moreš priti do dna, vprašaj koga, ki stvar pozna. Ne sramuj se priznati svojo nevednost. Učen še ni nihče padel z neba. Mladost je doba učenja, iskanja, izpraševanja.
5. Čitaj s svinčnikom v roki! Zapisuj v zvezek na kratko v izvlečku poglavje za poglavjem. Imel boš od te vaje izredno korist: ko boš imel pred očmi vsebino vseh poglavij, boš lahko presodil, katero poglavje je lepše, najvažnejše. Presodil boš lahko, v kakšnem razmerju so poglavja med seboj in kako izvira eno iz drugega. Šele potem boš umotvor razumel in ga užival kot celoto.
6. Ko si prečital nekoliko strani knjige, skušaj sam naprej uginiti pisateljevo misel. Ob čitanju vsake dobro utemeljene povesti in vsake dobro zgrajene drame boš z uspehom uporabljal ta način branja.
7. Ob čitanju primerjaj dva ali več pisateljev med seboj glede sloga. Primerjaj kako isto reč, n. pr. kmečki semenj ali prizor v naravi, nevihto, sončni vzhod, poletni večer razni pisatelji različno popisujejo.
8. S čitanjem posnemaj, a pametno! V naši slovstveni zgodovini beremo, kako se je mladi Jurčič globoko zamislil v Levstikov slog. Posnemal ga je — a pametno — saj je ustvaril in pisal svoj slog. Le slabiči posnemajo po opičje.

Katrica se je omožila z Mlakarjevim Tončem in je zdaj razkošatena kmetica. Jaka je ostal sam. Zagrenjena in v gnojnični mlakuži ohlajena prva ljubezen, je v njem pokopala tudi željo po lastnem ognjišču.

Ko sedi v gostilni ob kozarcu sadjevca, se večkrat zamišlja nasmehe. Morda si misli: „Pa je le lepo biti sam. Grem in pridem, kadar se mi poljubi. Mlakarjevega Tonča pa zdaj komandira Katrica, da še v gostilno ne sme.“ Kar dobro se mu zdi, posebno še po tretjem ali četrtem kozarcu...

Churchillovi spomini

Izšla je druga knjiga Churchill-ovih spominov iz vojnih let pod naslovom: „Njihova najslavnejša doba“.

Doba, ki jo obdeluje Churchill v tej knjigi in v kateri je bilo — po njegovih lastnih besedah — „enako dobro biti živ, ali umreti“, obsega: strahote poraza Francije in njegove posledice; čudežno rešitev iz Dunkerque-a (izg. Dünkerk-a) ter odločilno zračno bitko nad južno Anglijo; težavna pogajanja s premagano Francijo; neprestano stražo proti vpadu preko morja in pa zračne napade; slavni puščavski pohod v Afriki; kovanje prekoatlanske verige, katero je porajalo novo upanje.

Kakšno vlogo je igral Churchill pri vsem tem? Londonski „Times“ piše: „Tukaj vam je genij in njegova dva obzora: sposobnost za skoraj neizvedljivo delo pri velikih in majhnih stvareh ter neizčrpen vir idej — brez dvoma idej, ki so bile dobre, pa tudi slabe in brezpomembne, ali vendar dostikrat vredne, da so jih z velikansko naglico uresničili.“

Churchill lahko trdi, da ni imel nobeden med diktatorji take moči med vsem svojim narodom kot britanska vojna vlada z njim na čelu. Ali on ni bil diktator. Ponovno nam v knjigi poudarja dejstvo, da je v oni dobi „bil posameznik skoraj popolnoma podvržen državi, ob strani je bila porinjena oseba, stranka, korist in dobiček, vera ter celo načelo. Ali podvrženost je bila prostovoljna“. Bila je to vlada v dobi največje nevarnosti, ali bila je po svojem smislu demokratična.

Radio Celavec

SOBOTA, 9. julija:

9,00—9,20 Pregled svetovnega tiska.

NEDELJA, 10. julija:

7,15—7,35 Jutranja glasba.

13,30—14,00 Pojeta in igrata Marija in Štefan Gerdej.

PONEDELJEK, 11. julija:

9,00—9,20 Zanimivosti.

14,45—15,00 Pouk slovenščine za nemško govoreče.

TOREK, 12. julija:

9,00—9,20 Poročila, gospodarsko predavanje, slovenska pesem.

SREDA, 13. julija:

9,00—9,20 Poročila, gospodinjstvo predavanje, slovenska pesem.

ČETRTEK, 14. julija:

9,00—9,20 Poročila, zdravniško predavanje, slovenska pesem.

14,30—15,00 Polurna oddaja: „Z domače knjižne police“.

PETEK, 15. julija:

9,00—9,20 Poročila, gospodarsko predavanje, slovenska pesem.

SOBOTA, 16. julija:

9,00—9,20 Pregled svetovnega tiska.

Obiščite mojo

manufakturno trgovino

Govorimo tudi slovensko

TSCHERNITZ

Franz

Burggasse 21

VEDNO VELIKA IZBIRA

ORIENTALSKIH IN PERZIJSKIH PREPROG.

na roko vozlanih in žametnih (velournih) preprog ter tekačev.

Blago za pohištvo, zavese, pregrinjala za mize in divane.

Popusti za preprodajalce, hotele in gostilne. — Plačilne olajšave. — Dajemo v to stroko spadajoče nasvete za opremo sob, po želji tudi na licu mesta.

Strokovna trgovina za preproge, pohištveno blago in zavese

DIR. JOSEF RADLMAYR

BELJAK - VILLACH

TRGOVINA NA DROBNO: POSTGASSE 3 • TELEFON 47-67 — 4447

Vrt v juliju

Vse gospodinjinino delo v tem mesecu je osredotočeno na polje, travnike in, le kolikor ji časa ostaja, tudi na domači vrt. Kljub obilnemu delu pa bi vseeno ne bilo pravilno, ako bi popolnoma pozabila na delo na vrtu.

Tako se gospodinja tudi nekako oddolži vrtu, ki ta mesec v najobilnejši meri daje raznovrstno povrtnino. Med to povrtnino je v poletnem času zlasti važna solata, ki je zelo osvežujoča jed in jo je mogoče hitro pripraviti, kar je za gospodinjino v poletnih vročih mesecih izredna pridobitev.

Zelo važno je, da ve gospodinja, kako je mogoče preko noči hraniti solato, ki jo je prejšnji dan prinesla z vrta, pa bi jo hotela porabiti šele drugi dan. Solata ostane sveža, če jo položimo v klet na vlažna tla in pokrijemo z namočenim papirjem. Solato dolgo časa namakati ni pravilno, ker izgubi s tem mnogo svojega značilnega okusa in se vlaknati deli napijejo vode, kar ima za posledico one prozorno zelene liste, ki takoj skupaj padejo, ko jih zabelimo z oljem in octom.

Če bo suho vreme, je treba vrt v juliju pridno zalivati, toda po možnosti le s postano vodo. Najbolje je, če napolnimo zjutraj čeber, ki stoji sredi vrta na soncu, z vodo in z njo potem zvečer zalivamo. Z mrzlo vodo pa zalivamo le zjutraj, ko so rastline ohlajene. Kdor ima čas, stori najbolje, če zaliva dvakrat, zjutraj s kanglo brez škropilnika, vsaki rastlini h korenini, zvečer pa natakemo škropilnik na kanglo in škropimo z vrha, da osvežimo liste in jih očistimo prahu. Deževne dni zalivamo z gnojnico, za katero nam bodo posebno hvaležne kumare in kapusnice.

Na vrtu je ta mesec že treba skrbeti za spravljanje raznih pridelkov, ki jih deloma porabljamo sproti v gospodinjstvu, deloma pa jih moramo spraviti, da imamo ob zimskem času tudi primerne hrano na razpolago. — Koncem meseca bomo že pospravljale čebulo. Hraniti jo moramo na suhem in zračnem prostoru. Dobro je, če jo spletemo v vence in obesimo do zime na podstrešje.

Vse vrste zelenjave je treba večkrat okopati, seveda zelo pazljivo, da ne poškodujemo rastočih rastlin. Čim večkrat so razne zelenjave okopane, tem bolje je, ker v prerahljani zemlji vsaka rastlina bolje uspeva. Pridna plevica ima zato tudi najboljše pridelke. Okopavanje prepreči namreč, da se po gredah ne more napraviti trda skorja, ki jo večkrat povzroči poletni nalivi. Tada trda skorja in trdo stepena prst zelo pospešujeta izhlapevanje vode iz zemlje. Vemo pa, da je v vročem poletnem času ravno primerna količina vlage v zemlji izredno velike važnosti za rast rastlin. Zato bi bilo nepotrebno delo, da

prinašamo neprestano vodo na vrt in z njo škropimo, nimamo pa zemlje okopane in nam tako vlaga iz zemlje v veliki meri odhaja v zrak.

Ko pospravimo zelenjavo, prazne grede takoj prekoplamo in posadimo s solato, kolerabo, graham in nizkim fižolom. V tem mesecu še tudi posadimo pozno zelje. Tudi endivija mora ta mesec zadnji čas v zemljo, ako tega nismo napravile že v mesecu juniju.

Majoran, timijan in druge dišave je treba porezati, predno začno cveteti.

Ako imaš šparglje, si jih gotovo koncem junija že nehala rezati, sedaj pa jih plitvo prekoplji in pognoji, pa še z gnojnico jim zalij.

Meseca julija, ko smo obrale vrtno

jagode, moramo striči odvišne jagodne poganjke. Grede z jagodami je treba temeljito prenoviti, če hočemo, da nam bodo drugo leto spet dajale obilni sad. Ni namreč dobro, ako dolgo časa jagodnih rastlin ne obnovimo, ker se hitro izčrpajo in ne prinašajo več tako lepih sadov kakor od začetka.

Ne pozabimo meseca julija poščipati paradižnikovih zalistnic.

Cvetlične grede pregledajmo in postrizimo vse ocvetelo cvetje, da ne jemlje po nepotrebnem moč cveticam, ki jo rabi cvetlica za nove cvetove. Za prihodnje leto sejemo že julija mačke in spominčice. Veliko pažnjo je treba obračati tudi lončnicam na oknih, da ne trpe žeje.

Ta mesec gospodinja že tudi prične lahko s pripravo sadnih odcedkov in s spravljanjem vseh vrst sadežev v kozarce.

Ali naj teleta napajamo?

Dolgo vrsto let so se kmetijski strokovnjaki in izkušeni živinorejci prepirali, ali je boljše pustiti teleta sesati ali pa naj jih napajamo. Danes je ta prepir že odločen, vendar pa kmetovalci še niso dokončno prepričani o tem, kaj je boljše za razvoj teleta in kaj je boljše v gospodarskem oziru. Zato gotovo ne bo odveč, če ponovno pišemo o tem važnem vprašanju.

Vsi oni živinorejci, ki so zagovarjali, da je treba tele pustiti sesati, ker je ta način reje telet veliko bolj naraven, so trdili in trdijo tudi še danes, da napajanje teleta zahteva veliko več dela. Saj je treba mleko najpreje namolzi, nato pa je treba tele še napajati.

Prvotno krave niso imele in zato tudi seveda niso dale več mleka, kakor pa ga je bilo treba teletu skozi pet do šest mesecev. Danes pa ne redimo krav zato, da bi dajale mleko samo teletu, hočemo nasprotno imeti mleko predvsem za uporabo v lastnem gospodinjstvu oziroma za prodajo. S smotreno rejo in z izbiranjem živali za plemo so dobili živali, ki dajejo mnogo več mleka, kakor pa ga rabi tele. Ako nam daje krava danes samo toliko mleka, kolikor ga potrebuje tele za svojo rast, take krave ne bomo dolgo redili, ker se reja take krave ne izplača. Razen tega tudi danes krave ne dajejo mleka samo tako dolgo, dokler redimo tele; krava mora dajati mleko vsaj do 8 tednov pred ponovno telitvijo. Z izboljšano rejo so bile torej prvotne naravne okolnosti pri kravi spremenjene.

Ako dobiva tele izključno mlečno hrano, potrebuje dnevno približno ono količino mleka, ki odgovarja eni sedmini njegove telesne teže. Ako tehta n. pr. tele pri starosti štirih tednov 75 kg, potrebuje to tele dnevno približno 11 litrov mleka. Tako bi imelo tele dobre krave mnogo več mleka na razpolago, kakor pa ga tele sploh more popiti.

Ako v takem primeru pustimo tele sesati, je seveda vime nepopolno in površno izpraznjeno, mlečne žleze niso pravilno razdražene in zato tudi ne proizvajajo one količine mleka, kakor pa bi jo mogle. V nepopolno izpraznjenih delih vimena zastajajo večje ali manjše količine mleka. V njem se morejo naseliti razne klice nalezljivih bolezni, ki morejo biti povod za najrazličnejše bolezni vimena.

Ako tele sesa, je prav gotovo, da bo sesalo predvsem na onih seskih, ki najraje in najlaže dajejo mleko. Ostali seski tako zastanejo v razvoju in dajejo manj mleka. Zelo važno za to, koliko mleka bo dala krava na leto in koliko bo dala mleka celo svoje življenje, pa je zlasti pri mladih kravah okolnost, kako se razvijejo mlečne žleze takoj po telitvi. — Ko je tele starejše, s svojim sesanjem večkrat rani seske kravi, kar more biti vzrok raznim boleznim vimena in večkrat zelo zmanjša vrednost krave. — Ako pri sesanju tele ves čas ne nadzorujemo, se večkrat zgodi, da gre tele od ene krave k drugi in povsod sesa. Pri tem pa more raznašati razne bolezni vimena od krave na kravo.

Največje neprijetnosti pa imamo s teletom, ki je sesalo, ko ga hočemo odstaviti. Krava zadržuje mleko, krava in tele mukata, množina mleka pada in končna posledica sesanja je: nepravilno razvito vime, večkrat celo ranjeno, ra-

zne bolezni vimena, z vsem tem v zvezi pa zmanjšana količina mleka.

Ako imamo dobro kravo, dobi tele pri sesanju mnogo več mleka in maščobe v mleku, kakor pa teh snovi potrebuje. To pa povzroči večkrat motnje in nepravilnosti pri prebavi. Razen tega pa je to velika potrata, ki si jo pri sedanjih gospodarskih razmerah kmet pač ne more privoščiti. Temu se poizkušajo izogniti včasih s tem, da najpreje kravo deloma pomolzejo, nato pa pripustijo tele. Znano pa je, da ima mleko, ki priteče nazadnje iz vimena, več maščobe kot pa prvo mleko. Tako dobi tudi tele preveč maščobe v mleku, kar vpliva slabo na njegovo zdravje. Pa tudi težko je molziti tako kravo, ker krava nerada da mleko, ko zadržuje mleko za tele. — Ako pa najpreje pripustimo tele in izmolzemo nato ostanek, krava zadrži navadno ravno najbolj mastni del mleka in vime je nepopolno izmolzeno. V nobenem primeru pa ne vemo natančno, koliko mleka je tele dobilo, kakor seveda tudi ne, koliko mleka sploh krava daje.

Ko značemo sesajoče tele v starosti 5 do 8 tednov odstavljati, imamo spet težkoče. Prehod od izključne mlečne hrane na drugovrstno hrano je navadno zelo težek. Tele zelo nerado začeta pije razne napoje iz golič, škafov ali napajalnikov. Samega sena in zdrobljenega žita pa tele ne more v tej starosti še popolnoma izrabiti. Posledica tega pa je, da izgubi tele na teži, le počasi se nato razvija, dobiva viseč trebuh, vpognjen hrbet in ozka prsa; vse to pa vpliva na razvoj mlade živali za celo njeno življenje. Prav gotovo pa je, da so razne bolezni telet mnogo bolj pogoste pri teletih, ki sesajo, kot pa pri onih, ki jih napajamo.

Ako tele ne sesa, je nato razvoj mlečne zleze, to je vimena pri kravi, pač odvisen od tega, kako bolj ali manj skrbno molzemo. Če takoj od prvega dne točno vemo, koliko mleka daje krava in jo tudi po tem moremo krmiti. Vime pri vsaki molži seveda skrbno izmolzemo in tele dobi mešano mleko, torej tako, kakor je za njegov razvoj najbolj primerno. Pri napajanju telet tudi polagoma prehajamo od polnovrednega mleka do posnetega mleka oziroma z vodo mešanega mleka. S tem pa tudi dobiva tele dalje časa mlečno hrano kakor pa pri sesanju, ko tele kar naenkrat odstavimo in dobiva nato naenkrat nemlečno hrano. Ker se izvrši pri napajanju prehod od mlečne hrane na drugo krmo polagoma, to tudi ne vpliva na splošno zdravstveno stanje teleta, ki se lepo enakomerno razvija naprej.

Znano je, da vse krave ne dajejo mleka z enako količino mlečne maščobe, mleko nekaterih krav ima mnogo več maščobe kot pa mleko drugih krav. — Za tele je neobhodno potrebno, da dobi prvi teden mleko od krave-matere. Pozneje pa moremo dajati teletu mleko onih krav, ki vsebuje maščobe, mleko z večjim odstotkom maščobe pa prodamo v mlekarno, ki plačuje mleko po vsebini maščobe. To je tudi en razlog več, da teleta napajamo in jih ne pustimo sesati. Če imamo več krav, lahko tudi od vsake najpreje pomolzemo nekaj mleka, ki vsebuje manj maščobe in to mleko damo teletu. Tako dobimo ostalo mleko, ki vsebuje mnogo več

maščobe. Teletu koristi, ako dobi mleko z manj maščobe, za nas pa je tak način postopanja velike gospodarske koristi, ker dobimo mleko z velikim odstotkom maščobe.

Končno ima napajanje še to prednost, da moremo teleta, ki jih hočemo imeti za plemo, napajati z mlekom zdravih krav, ako je vime krav-mater obolelo.

Da pridobi tele en kilogram na živi teži, je potrebno približno 12 litrov mleka. Prireja enega kilograma telečjega mesa žive teže stane torej kmeta približno 10 šilingov, od mesarja pa dobi za en kilogram žive teže 5 šilingov. Dolžnost vsakega razumnega kmeta je torej, da čim bolj varčljivo ravna z mlekom pri reji telet. To pa je mogoče le pri napajanju telet.

Večkrat slišimo tudi, da napajanje telet povzroča neprimerno več dela. Ako pa pomislimo, da pri tem, ko tele vodimo k kravi vsaj trikrat na dan, da nato pazimo na njega, kako sesa in da se moramo nato včasih dolgo mučiti s kravo, da nam pri molži da še preostanek mleka, bomo uvideli, da tudi sesanje povzroča veliko dela in nam vzame mnogo časa.

Odločilno pri vsem pa je: Pri napajanju telet moremo računati z večjo količino mleka pri molži, z manjšo porabo količine mleka pri reji telet in pa z večjo verjetnostjo, da bomo mogli vzrediti zdrava teleta.

Ako premislimo vse prednje, tudi za nas ne bo težka odločitev in ne bomo dolgo premišljevali, temveč se bomo odločili za napajanje telet.

ZA ITALIJANSKO KMETIJSTVO — 70 MILIJARD LIR

Po poročilih iz Rima bo dobilo italijansko kmetijstvo v letu 1949/50 iz Marshallove pomoči za obnovo Evrope 70 milijard lir t. j. približno 3 milijarde šilingov. Največ koristi od te pomoči bo imelo kmetijstvo v južnih delih Italije, kjer je kmetijstvo Italije še najbolj zaostalo in se z razmeroma malimi vsotami dá veliko doseči. Zato bo od skupne vsote 70 milijard lir dobilo kmetijstvo v južnih delih Italije 70%, ostalih 30% pa bo dobilo kmetijstvo v Srednji in Severni Italiji.

Približno 90% od skupne vsote je namenjenih za izboljšanje zemlje (melioracije). V zvezi s tem so v načrtu velike namakalne in osuševalne naprave. Dve milijardi lir (= 80 milijonov šilingov) sta določeni za ustanovitev malih kmetij, 1,3 milijarde lir (= 50 milijonov šilingov) je določenih za zavarovanje proti toči, 900 milijonov lir (= 35 milijonov šilingov) za nakup plemenske živine in kmetijskih strojev, za potrebna kmetijska gospodarstva in za kmetijske zadruge, 780 milijonov lir (= 30 milijonov šilingov) za kmetijske poskusne in preiskovalne zavode ter končno 300 milijonov lir za pospeševanje vinarstva.

LETOŠNJA EVROPSKA PROIZVODNJA VOLNE

Po podatkih kmetijskega ministrstva Združenih držav bo proizvodnja volne v Evropi letos nekaj manjša, kot je bila lani. Produkcija Španije, ene izmed glavnih proizvodnic, bo verjetno padla od 39.600.000 kg v letu 1948 na 29.700.000 kg in to zaradi suše. V Veliki Britaniji bodo pridelali 36.000.000 kg, torej več kot lani.

Celokupna evropska produkcija se bo letos sukala okoli 178 milijonov kg, leta 1948 je dosegla 183.600.000 kg, medtem ko je bilo predvojno povprečje 216 milijonov kg.

Pridelek volne v Sovjetski zvezi bo verjetno letos višji kot lani in mogoče tudi višji, kot je bil pred vojno. (AIS)

NEZGORLJIV LES

S posebnim postopkom je uspelo v delavnicah Western Pine v Portlandu (USA) dobiti iz bele smreke stisnjen les, ki je bolj trd kot najtrše vrste lesa in ki je odporen proti plamenu in vlagi. Ta nova vrsta lesa — imenovana „Stay-pak“ — se razlikuje od drugih vrst stisnjenega lesa po tem, da se naenkrat stisne cela deska, katere debelina se zmanjša na eno tretjino prvotne debeline. Nov les je zlasti uporabljen za tla, pohištvo in ročaje za orodje. (USIS)

MEDNARODNI ŽITNI SVET

V Washingtonu izdelujejo dnevni red in določila postopka za konferenco mednarodnega žitnega sveta, ki bo pričela v Washingtonu 5. julija. Svet bo imel vrhovno nadzorstvo nad izvajanjem določil mednarodnega žitnega sporazuma. Priprav so udeležujejo predstavniki Avstralije, Brazilije, Kanade, Egipta, Francije, Indije, Italije, Zedinjenega kraljestva, Združenih držav, Belgije, Luxemburga in Nizozemske. Mednarodni žitni sporazum za 1949 sta zdaj odobrili tudi Nova Zelandija in Saudova Arabija.

Združene države so odobrile sporazum 12. junija, predsednik Truman ga je podpisal 17. junija. (AIS)

ZDRAVNIŠKI KOTICEK:

Meningitis . . .

V poslednjih letih mnogo čujemo o takozvanih meningitidah. To so vnetja možganskih mren ali open, ki spadajo med težke nalezljive bolezni in ki so do nedavna zahtevale visoki odstotek smrtnih slučajev. Šele v novjšem času se je ta odstotek znižal in to radi visoke zdravilne vrednosti novjših zdravil, o katerih bomo pozneje slišali.

Kakšni pa so znaki meningitisa? Predno na to odgovorimo, je treba omeniti, da imamo več vrst te bolezni, ki se razlikujejo med seboj v glavnem po svojih povzročiteljih ali bacilih.

Najprej hočemo omeniti epidemično meningitis ali epidemično otrdelosttilnika (Epidemišche Genickstarre), ki jo povzročajo bacili meningokokki. V mikroskopu jih lahko razločno vidimo in so podobni po svoji obliki ledvicam. Kadar začnejo ti bacili svoje razdiralno delo v možganskih opnah, takrat začuti bolnik, da se mu je pojavila vročina, glavobol in razni kataralični znaki, ki odgovarjajo prvemu oziroma predhodnemu štadiju (dobi) te nevarne bolezni, ki se pojavlja najraješ pomladi ali pa jeseni. Navadno nastopa v majhnih epidemijah, torej v večjih okoliših naenkrat in ne posamezno. Kakor pri influenci ali gripi se polasča bolnika utrujenost in pobitost, vročina narašča vedno bolj in bolj, včasih celo do 40 stopinj, dostikrat tudi čez. Včasih ga trese mrzlica, bolečine v glavi in očesnih zrklih (Augapfel) so vedno hujše, čemur sledi tudi bruhanje ali pa nezavest, pa tudi epileptični napadi in zmedenost, tako da pri takih pojavih lahko nastopi že v par dneh smrt. Bolnik leži z otrplim tilnikom in vbočenim hrbtom navadno v postranski legi, podobno legi lovskega psa s skrčenimi nogami v kolenih in v bokih. Očesna zrkla so na pritisk jako boleča!

Ako takemu bolniku zdravnik pušča hrbtenično tekočino, bo takoj opazil, da ista ni čista in prozorna kot pri zdravem človeku, temveč motna in vsebuje mnogo beljakovine in pomnožene stanice. Bakteriolog, ki je preiskal to tekočino, bo našel v njej mnogo meningokokov, ki so, kakor smo že uvodoma omenili, povzročitelji epidemičnega meningitisa.

Pri raztelesenju na tej bolezni umrlega so našli navadno gnojni izznojek ali eksudat nad izbočenimi možgani, v možganih samih pa močno zateklino.

Kadar zdravnik naleti na takšnega bolnika z zgoraj omenjenimi znaki, mu bo takoj puščal tekočino iz hrbteničnega kanala, da olajša oziroma zmanjša v njem pritisk in da hkrati odpošlje nekaj te tekočine v bakteriološki zavod v preiskavo.

Ako preiskava dožene, da gre za epidemični meningitis, povzročen po meningokokih, bo dal bolniku takoj zdravilo

iz vrste sulfamidov, kakor so cibacol, eubasin in druga. Od teh se je v novjšem času izkazalo kot najučinkovitejše sredstvo pri tej bolezni sulfadiacin v tabletah ali pa kot injekcija. Ako sulfadiacin ne zadostuje, stopi v veljavo še penicilin v visokih dozah kot injekcija v meso in obenem v hrbtenični kanal. Po tej sodobni zdravilni metodi ozdravi večina bolnikov. Rada pa še ostane naprej kot posledica nagnjenost bolnika k glavobolu in vrtoglavici, zato se morajo bolniki po taki prestani bolezni čuvati pred močnim soncem, alkoholom in težkim delom. Pri slabotnih pa se pojavlja čisto naglušnost ali pa epilepsija (ples sv. Vida).

So pa še drugi povzročevalci meningitisa, kakor n. pr. stafilokokki, streptokokki in pneumokokki, ki so po svoji obliki vsi podobni meningokokom. Oni navadno povzročijo gnojno obolenje na kakšni rani in okuženje lahko preide krvnim potom do možganskih open. Znaki so po večini enaki onim pri epidemičnem vnetju možganskih open, ki smo jih zgoraj opisali. Ker pri meningitisu po pneumokokih doživljamo še vedno do 40 odstotkov umrljivosti, je nujno potrebno dajati visoke doze penicilina in istočasno sulfadiacin. Pri streptokokih in stafilokokih učinkujejo izborna visoke doze penicilina kot injekcije v meso in istočasno v hrbtenico.

Imamo še neko vrsto vnetja možganske opne, ki jih niso povzročili strupeni bacili, kakor jih sedaj že poznate, ampak neki nepoznani povzročitelji ali virusi. Takšno vnetje imenujemo serozno meningitis. Znaki so podobni prejšnjim vrstam bolezni, toda obolenje ni tako težko in vročina pade navadno že po nekaj dneh na normalno višino in po poteku par tednov ali mesecev je bolezen popolnoma izginila, poseben še, ako smo uporabili penicilin.

Posebna vrsta meningitisa je takozvano sifilitično vnetje možganskih open, ki ga povzročajo bacili sifilisa. Tudi tukaj so znaki jako podobni prejšnjim. Ako je pravočasno ugotovljena in zdravljena po pravilih zdravljenja sifilisa, izgine ta bolezen v kratkem času, posebno hitro pa po velikih dozah penicilina, ki je dandanes že nadvse vpoštevano sredstvo proti sifilisu.

Ostaja nam še ena in to najtežja vrsta meningitisa, namreč tuberkulozna, povzročena po bacilih tuberkuloze. Začetek je navadno pritažen, komaj opazljiv, z lahkim glavobolom in pozneje ohromelost možganskih živcev z ohromelostjo očesnih in ličnih mišic. Tudi motnje v govoru in ohromelost rok ter nog se pojavlja večkrat. V hrbtenični tekočini je precej beljakovine in pomnoženih stanic, takozv. limfocitov. Pri notranji preiskavi bolnika bo zdravnik navadno ugotovil obstoječo ali pa prestano jetiko, včasih tudi takozvano miliarno tuberkulozo.

Še do pred kratkim je tuberkulozno vnetje možganskih open veljalo kot neozdravljiva bolezen, ki redko uide smrti. Šele najnovejše sredstvo v obliki streptomicina je navdalo človeštvo z novim upanjem. Akoravno ne moremo trditi, da je streptomycin stodostotno gotov lek, vendar smo doživeli že lepe uspehe, ako je bila pomoč pravočasna, kakor je to vedno in povsod prvi pogoj za uspešno zdravljenje. Gotovo pa je težko upati na uspeh, ako najdemo v pljučih ali v kosteh močno zasidrana sirasta ognjišča ali legla bacilov, do katerih se streptomycin radi slabotne krvne cirkulacije ne more dokopati, akoravno je njegova raven v krvi več kakor zadostna. V teh ognjiščih se lahko razvijajo bacili tuberkuloze po mili volji neovirano naprej, dokler lepega dne ne vderejo v krvni obtok in so potem na ta način vsi doseđanje uspehi zopet uničeni. Pa tudi take ovire bo zdravniška veđa menda kmalu preprečila in sicer na ta način, da bodo operativnim potom naravnost skozi prsno steno dovajali protibacilni lek, kakor so že tozadevno nekateri poskusi pokazali razveseljive uspehe.

Hermann Leopoldi - Helli Mößlein - Ruth Stappier
Ulli Wiedemann Kapela Michael Danzinger

Sansibar na Vrbskem jezeru

ASTORIA - POREČE (Pörschach)
od 18. junija dnevno ob 21 (hišni taksi)

Ako pomislimo, kako so poprej vsi takšni bolniki brez izjeme umirali in je zdravnik stal ob bolniški postelji brez moči in brez pomoči ter moral mirno gledati, kako propadajo bolniki od dne do dne vedno bolj in bolj, dokler jih ni rešil edini še preostali zdravnik — odrešilna smrt —, je vendar današnji preokret v zdravljenju te krute bolezni velikanskega pomena, ko že vsaj v nekaterih pravočasnih slučajih lahko z veseljem opazimo, kako se bolniki pojavljajo že po prvih injekcijah, ko se pomalem prebujajo iz nezvesti in zmedenosti ter zopet spoznavajo ljudi okoli sebe, ko začno zopet trezno govoriti in dobivajo apetit ter se razvijajo od dne do dne vedno bolj v zdravega človeka, da v svoje in veselje svojih dragih lahko drug za drugim zapuščajo bolnico ter gredo zopet zdravi na duhu in telesu v prosti svet — domov! Dr. K. F.

VISOK KRVNI PRITISK POVZROČA PONIZNOST ZNAČAJA

„Časopis ameriškega zdravniškega društva“ priobčuje študijo 5 zdravnikov medicinske fakultete washingtonske univerze, ki poročajo, da so ugotovili značilno zvezo med visokim krvnim pritiskom in pomanjkanjem samozvesti. Pregledali so 50 oseb, ki trpijo na tej motnji, in v 37 primerih ugotovili značilne poteze narave, ki je pretirano podvržena stremljenju po zadobitvi simpatij, ki se hočejo pri vsaki priliki opravičevati in skušajo v veliki meri zatreti svoja čustva sovražnosti. Pri 13 primerih pa so ugotovili tudi pretirano plaho ponašanje in ponavljanje že izvršenih dejanj, pojav, ki je znan pod imenom „obsedeno prisiljeno ponašanje“.

Roman gospe Tussaud

(Douglas Newton)

Razstava voščenih lutk „Gospe Tussaud“ na Marylebone cesti v Londonu je ena izmed stvari, ki si jih hoče v Londonu ogledati vsak tujec. Z Londonskim stolpom, parlamentarno palačo, Hyde Parkom, živalskim vrtom in drugimi zanimivimi točkami je razstava ena od zanimivosti, ki si jih mora obiskovalec britanske prestolice ogledati.

Ta razstava je nekaj več kot le zanimiva zbirka. Zgodovina zbirke nudi sijajen primer uspeha, ki so ga dosegli v Veliki Britaniji begunci iz drugih držav, primer begunca, ki je v ozračju naklonjenosti domačinov lahko ustvaril veliko podjetje splošnega slovesa.

Marija Tussaud se je rodila leta 1760 v Švici kot katolikinja. Bila je nečakinja doktorja Curtiusa, ki je za anatomske študije upodabljal voščene like, a je zaradi svojih portretov tako zaslovel, da je kasneje v Parizu odprl razstavo slavnih sodobnih osebnosti. Pri tem delu mu je pomagala Marija, ki se je pokazala kot zelo spretna pomočnica; Marija je kmalu vzbudila zanimanje Ludvika XVI. in Marije Antoanete ter postala prijateljica kraljeve sestre madame Elizabete.

S francosko revolucijo so pričele za razstavo težave. Doktorju Curtiusu so ponudili mesto v tujini in Marija je nadaljevala sama. Aretirali so jo zaradi monarhističnih teženj, kasneje so jo pa oblasti prisilile, da je snemala posmrtno maske tistih, katerih glava je padla pod giljotino. Bila je to okrutna naloga, ker so skozi njene roke šle glave mnogih njenih prijateljev; na drugi strani pa ji je to delo pribavilo dragocene plastične slike, ki obstajajo še zdaj.

Dr. Curtius je umrl še pred koncem francoske revolucije in celo njegovo premoženje je bilo izgubljeno. Marija je poročila francoskega inženirja Tussauda, toda njen položaj je postal kočljiv in zato je sklenila preseliti se v Anglijo, kjer je upala najti boljše srečo. S seboj je vzela del svoje razstave in leta 1803 odprla svojo razstavo v Londonu v starem licejskem gledališču. Dosegla je hitro uspeh. Morala pa se je preseliti v nove prostore, ker so gledališko razsvetljavo preuredili na nov sistem „s plinom“, zaradi česar je postala nevarna bližina lahko vnetljivih voščenih lutk. Njeno premoženje je hitro rastlo. Prirejala je par let turneje po Angliji, Škotski in Irski in znala vedno premagati razne težkoče, na katere je naletela. Nekoč se je ladja, ki jo je vozila v Irsko, v nevihti potopila, toda

lutke, ki so takrat bile iz lesa, so plavale na površini morja in dosegle kopnino in tako je neukrotljiva Marija lahko znova popravila poškodovane voščene glave ter jih v kratkem razstavila občudujočemu občinstvu.

Marija je nadaljevala svoje delo s pomočjo svojih otrok, ki so se tudi preselili iz Francije. Leta 1835, ko je bila stara 74 let, je sklenila ustanoviti v Londonu stalno razstavo. Izbrala je veliko in prazno zgradbo v Baker Street in odprla muzej, ki je kmalu zaslovel v Angliji in po svetu.

Verjetno je izbrala te prostore, ker so se tu zbirali katoliški begunci francoske revolucije, ki so v bližini odprli tudi kapelo. Tako je lahko gospa Tussaud, vedno goreča katolikinja, na zatoju svojega življenja uživala tolažbo svoje vere in družbo svojih sovornikov. Bila je tudi prijateljica kardinala Manninga, ki se je posebno zanimal za njegove drugega sina Francisa, ki je bil odličen glasbenik. Francisa smatrajo za očeta angleških promenadnih koncertov, ker je razstavi pridružil dober orkester, tako da so se obiskovalci lahko „sprehajali“ in občudovali razstavljene lutke ob spremljevanju odlične glasbe.

Gospa Tussaud je umrla leta 1850, njeni otroci pa so nadaljevali njeno delo in enako tudi njihovi potomci. Potomci so postali britanski državljani; vzgojeni v angleških katoliških kolegijih so obdržali nedotaknjeno tradicijo, duh in vero Marije Tausaud.

Velik uspeh muzeja je dovedel do tega, da so zgradili večjo in bolj elegantno stavbo na Marylebone Roadu; to stavbo je uničil požar leta 1925, pri čemer so šle v izgubo dragocene napoleonske starine in pristne stvari francoske revolucije. Stavbo so obnovili, toda eno krilo stavbe je uničilo sovražno letalstvo v drugi vojni; s pogumom ustanoviteljice pa so njeni potomci začeli iznova in tako je sloves muzeja ostal nedotaknjen in je še celo porastel.

Marijin pravnuk Bernard Tussaud nadaljuje z modeliranjem lutk in naglo dopolnjuje — enako kot Marija — zbirko slavnih sodobnikov z osebami, ki postanejo javnosti znane. V muzeju že vidimo princeso Elizabeto in vojvodo Edinburškega, pred kratkim se je skupini Njega svetosti papeža Pija XII. in kardinalov Newmana, Bourneja in Hinsleya pridružil še lik kardinala Griffina. Z Bernardom dela njegova sestra, Joan Tussaud, ki nadaljuje tako s tradicijo ženske veje njene rodbine, ki je pričela pred več kot 180 leti. (COI)

Finančna zbornica krške škofije

CERKVENI PRISPEVKI

Vse katoličane, ki so dolžni plačati cerkveni davek za 2. četrtletje 1949, ki je bilo zaključeno 1. junija 1949, a še niso plačali, pozivamo, da v opominjevalnem roku treh tednov, ki se začne 11. julija, plačajo svoj prispevek pri pristojnem župnem cerkvenem svetu. — Prispevke, ki do 1. VIII. 1949 ne bodo vplačani, bodo župni cerkveni sveti pobirali in obenem zaračunali pobiralno pristojbino 1 šil.

G. FRICK

železo, kovine, stroji

CELOVEC - Salmstraße 7, Tel. 14-86

Nakup starega železa, kovin, cuni, kosti

Prodaja železja vseh vrst

Izpod domače lipe

(Kakor do sedaj, objavljamo tudi danes na tem mestu pisma naših čitateljev z dežele, ki izražajo njihova osebna mnenja in uredništvo nikakor ne odgovarja za vsebino.)

† župnik TOMO ORAŠ

V celovški bolnici je po dolgi bolezni umrl dne 1. julija preč. g. Tomo Oraš, bivši župnik v Podljubelju, v starosti 58 let.

Rodil se je v Dolih pri Skočidolu v dobi, ko je tam pastiroval znani g. Anton Gabron, ki je fante kar po vrsti pobiral za duhovniški poklic. Tomo pa pozneje ni vstopil v škofijsko semenišče v Celovcu, marveč je šel k frančiškonom v Ljubljano. Samostansko življenje pa nemirnemu gospodu ni dolgo prijalo in je zaprosil za sprejem nazaj v krško škofijo. Tukaj je bil nastavljen v veliki slovenski župniji podkloštrski. Odtod se je čez leta preselil na Radiše. Iz Radiša pa v Podljubelj. To je mala župnija, odkoder je lahko hodil na pomoč, če je bilo kje potrebno. Pokojni je bil tudi izreden talent za računanje.

Pri neki mali nesreči si je umrl župnik zlomil roko, ki jo je zdravnik menda pretrdo dal v gips, in roka se je verjetno zaradi tega posušila. Pokojni župnik je bil že izza mladosti slaboten. Napadla ga je jetika in za to boleznijo je nenadoma za vedno zaspal. Naj v božjem miru počiva!

SOVČE

Najbolj razgiban dan v celem letu v naši vasi je brezdvomno „žegnanje“. Nemško se imenuje ta dan: „Kirchtag“. To imenovanje se nam zdi netočno z ozirom na ves potek tega dneva. Pravilno bi se slovensko imenovalo: vaška veselica.

Dnevi žegnanja so povsod enaki, po istem kopitu. Tako smo tudi mi Sovčani letos obhajali ta prelepi dan.

Zjutraj so bile cerkvene pobožnosti v mali kapelici. Da bi povzdignili vso zunanost, smo povabili podkloštrske pevce, ker sami nimamo pevskega zbora. Radi tega je potekalo vse slovesneje. Cerkevno opravilo je nekoliko zavlekla procesija. Čas je hitro potekal in kmalu je bil poldan.

Po vasi je postalo mirnejše. Ljudje so odšli na domove. Kdo bi danes ne hitel domov h kosilu. To je danes važno. Na mizi se hladi ta dan najboljša juha, sledijo nato razne prikuhe. Danes je dan tekmovalja gospodinje in kuharice. Ker nas je vojni čas naučil zmernosti, zato kosilo ni trajalo predolgo.

Okoli dveh se je začelo zopet življenje. Pripravljajo se na hudo bitko: štehanje. Mladina polaga ob tej priliki važnost na dve točki: štehanje in ve-

selico. Zadnja je najvažnejša, ker je tudi najbolj trajna. Tu postane skoro velemestno življenje. Dekleta z najbolj modernimi frizurami in oblekami. Fantje so pa večinoma „belonogavičarji“, pravi nemški „purgarji“.

Glede štehanja ne vem kaj posebnega pripomniti. Je pač vsakoletna stvar in zato ni posebnega zanimanja, ker manjka pravih jahčev in res lepih konj.

Podkloštrska pevska prireditelj, česar smo se bali, nam ni prinesla škode. Udeležencev ni manjkalo.

ZIHNPOLJE

Prejšnjo nedeljo popoldne smo blagoslovili nov tovorni avtomobil našega prostovoljnega gasilnega društva. Poveljnik požarne brambe je pred slovesnostjo pozdravil zbrane goste, zlasti še posebej zastopnike gasilnih društev Golšovo, Zabrda, Kotmara vas, Zakamen-Nova vas, Vetrinje, Hodiše, Ribnica, Škofiče, Bilčovs, Holbiče in Velinja vas.

Gospod dekan Košir je blagoslovil novi opremljeni avtomobil in v svojem govoru poudaril pomen blagoslovitve tega važnega orodja požarne brambe.

Po končanem blagoslovu so gasilci domačega gasilnega društva in pa društvo Vetrinje, Zakamen-Nova vas in Kotmara vas izvajali lepo uspele vaje. Po zborovanju gasilcev gasilnega okrožja Celovec-južni del je sledila gasilska veselica, ki je v veselem razpoloženju združila gasilce okoliša od Celovca do Drave, kateri so pridno „gasili“ pozno v noč.

ŠMIHEL PRI PLIBERKU

Pušelj pa mora biti, zelen al' plav, z njim bom slovo jemal...

Ni še popolnoma izdonela pesem, katero je šmihelski cerkveni pevski zbor zapel Nandetu v slovo, že je moral na novo okusiti izgubo in novo slovo. Slovo jemati, pravijo, ni lahko — je hudo. Muherjeva družina, vsi cerkveni pevci

in med njimi pomožni organist, so nas zapustili ter se preselili na svoj dom v št. Peter na Vašnjah.

Odšli so; dolžnost pa je, da se jih tudi naša „Kronika“ spomni. Z isto vne- mo in požrtvovalnostjo kot g. Nande so služili cerkvi in cerkvenemu petju. Ni bilo sv. maše, ne pogrebov ne porok, kjer ne bi prepevali. Posebno pa v času vojne, ko je šmihelski zbor prepeval tudi po podružnicah in ko je bilo število pevcev le majhno, so doprinesli največ za čast božjo. Ljubi Bog naj Vam plača; On, ki je najboljši plačnik, ki Vas je obdaril z največjim darom božjim, darom petja. Vam pa veljaj naša zahvala za to lepo petje vsa ta leta Vašega bivanja v šmihelu in Vam vsem želimo sreče in zdravja; povsod pa, kjer koli Vas bo še vodila življenjska pot pojte Bogu v čast in svojemu narodu v radost!

LEPENA PRI ŽELEZNI KAPLI

Letošnji kres smo praznovali po naši stari navadi. Kakor vsako leto, so tudi letos na kresni večer zagoreli kresovi po naših vrhovih. Le letos je bilo kresov še mnogo več. Veliko kresov je bilo namreč prižganih tudi zaradi predvečera praznika presv. Srca Jezusovega. — Naj bi nas živi ogenj kresov spominjal na plamen ljubezni Srca Odrašeni-kovega, pa tudi na medsebojno ljubezen — da smo bratje in sestre v Kristusu.

ŽELEZNA KAPLA

V predzadnji številki „Koroške Kro-nike“ smo že pisali o veliki nesreči, ki je prizadela vrlega gospodarja Ernesta Županca in celo Piskernikovo družino. Dne 15. junija je nenadoma izbruhnil ogenj in požar je uničil hišo, hlev, go-spodarska poslopja in številni družini, ki šteje 10 otrok, vso obleko in živila.

Pomoč požarne brambe iz Železne Kaple ni bila izdatna, ker je primanjkovalo vode. — Nebeški Oče naj tolaži in varuje družino v tej tako težki pre-izkušnji. Dobra srca pa naj pomagajo družini pri gradbi novega doma.

RUTE POD JEPO

„...Tam dou pokleknam, nmau požebram“

Vas Kopanje je naša najbližja soseščina in nam je tudi najbolj pri srcu. Zato ni nič čudnega, da Kopanjčani radi prihajajo k nam, mi pa še rajši k njim. Ljubezen je bolezen, ki se ozdravi ne

Moške

nylon nogavice
polo srajce
kopalne hlače

ženske in otroške

kopalne obleke.
Otroške igrače

Grüner

CELOVEC - Burggasse

dá, pravi že star pregovor — in lepo je, če vlada med sosedmi tako soglasje kot med nami in Kopanjčani in to v kljub temu, da nas ločijo hudourniki.

Vozne poti sploh nimamo; prenos „malaje“ v mlin in izmenjava semen med sosedmi je možna izključno na ramah, eni črez en, drugi pa črez dva globoka „grabna“. Pri tem pride zlasti ob večernih in nočnih urah do: „Hortej po kolienah, dotej pa po r...“. Če in kdaj bodo merodajni krogi kaj ukrenili za boljše cestne zveze, ve sam Bog. To stanje traja že nekaj let; struge so vsako leto globlje, prehod vedno bolj nevaren, posebno za one, ki se jim mudi, razdalja pa vedno daljša. Če bo šlo tako naprej, bo naša narodna himna: „Na Kopanje, tja vlieče nas srce“, združena s sladkimi sanjami o naših dečvah, kmalu utonila v neskončnem šumenju drvečih hudournikov Kropivne in Borovnice.

Naše pašne pravice povzročajo vsako pomlad menda pri nas najbolj razširjeno in nalezljivo bolezen — nevoščljivost. Razni mojstri pisanja nepodpisanih pisem delajo zgago med mirnimi in Bogu udanimi sosedmi kakor lačen volk med ovčjo čredo. Zadnje čase se poslužujejo celo nove metode pretepanja nezahelene in nič hudega sluteče živine.

Pašne pravice so se delile menda v srednjem veku po načelih: „Kdor ima veliko, ta dobi več.“ Tega zastarelega načela, se še kar držimo. „Pauri“ imajo seveda večje pravice kot „kajžniki“, gostačem — najemnikom se pa pašne pravice deloma odrekajo, deloma pa sploh osporavajo; slednji se pa sklicujejo na pravice najemništva. Niti eni, niti drugi pa ne plačujejo za pašne pravice ničesar. Paše je toliko, da živini zlepa ne zmanjka sočne planinske trave, za kar skrbi že naš ljubi Bog, ki pridno zaliva in ogreva naše obširne planine.

Stare navade so kakor železna srajca, pravi pregovor. Tako imamo tudi mi številne navade, posebno ob naših ženitvah. Kadar g. župnik okličejo kak srečen par, se zgane cela vas; vse govori o predstoječi ženitvi: eni dobrovoljno, drugi pa zlonamerno, kakor povsod, kjer ne manjka zlobnih jezikov. Ženitev

(Nadaljevanje na 8. strani.)

Kinder FOTO Ella Petrykiewicz
FOTOGRAF
BELJAK - Villach

Poročne in darilne slike ter slike za legiti-macije. Izvrševanje fotoamaterskih del.

Nov naslov:
Postgasse 3, Tel. 49-36

KLEMEN HABJAN:

JERČEVI GALJOTI

(Izvirni roman)

15.

Eno samo pot še vidi Aleš. Toda to ni več pot, to je umik.

Da zapusti dom koj, ko bo oče zvedel za njegovo ljubezen.

Tancar bi ga rad vzel za mlinarja. In blizu doma bi ostal.

In Minca?

Če bi se odločila zanj, bi pač šla z njim. Živela bi, čeprav odtrgana od doma. Upirala bi se sovraštvu, ki razbija Jerče in Uleše, in bi z ljubeznijo zvezala sovraštvo očetov.

Vendar se Aleš ne more znebiti teže, ki ga davi. Zatajil je kri, otrese se je dediščine, ki bi jo moral prevzeti od očeta in zdaj je pripravljen, da se spravi s sovražnikom Jerčev.

Ali ni to izdajstvo? Na skrivaj uničuje napore svojega očeta, čeprav se na videz povsem sklada z njim. Vara ga, postavil se je proti celi družini, proti rodu, proti trpljenju rajnega starega očeta.

Toda Minca v njem je močnejša od Jerča. Pot ob Bistrici se že pozna.

Aleš gre skoraj vsak večer do Minčinega okna.

Ne more drugače.

Minčin rožmarin je v Aleševi skrinji skrbno zaklenjen.

Dober teden pred sv. Andrejem so pripeljali Sebenakovko. Dnevi so se ji stekali in zaželela si je domov k otrokom. Sebenak sam bi raje videl, da bi ostala na Golniku, toda ženinih prošnjam se ni upal upirati. Tudi otroci so silili.

Oprta na Andreja in Sebenaka je odšla v hišo. Francka je potihem jokala. Tudi Andreju se je vek zaglavljal nekam v grlo, ko je začutil, kako mu je legla okrog vratu bela in šibka materina roka.

Sebenak ni pokazal bolečine. Videl je, da je z ženo pri kraju in da ni več pomoči. Sebenakova hiša bo zgubila gospodinjo.

V nočeh pred ženinim prihodom je tiščal vase, premleval Uleša in Andreja, Minco, Petra in Francko.

Na svoje otroke ne more zidati. Andrej je šibak, Francka bo težko prišla čez dekliška leta. Peter raste. Če bo fantovstvo prerasel, se bo nemara držal. Toda preveč raste v višino. Pote-guje se in hujša. Ne kaže, da bo prida z njim.

Nekam lahke so Sebenakove misli. Na ženo ga ni nikoli kaj posebnega vezalo. Z njeno doto je prišlo k hiši premoženje in teh troje bolehnih otrok.

Sredi premišljevanja se Sebenaku misli ustavijo.

Zimovka!

Košata je in močna, zdrava, da zdravje kar kipi iz nje. Res ima otroka, toda kaj zato. Štirideset jih še nima.

Ljudje bodo videli, da drugače ni mogel. Na Andreja se ne more nasloniti. Dobro bo, če ga bo mogel oddati k Ulešu.

Strah ga je teh misli, toda zaglavile so se vanj, da se jih ne more več znebiti.

Zato bi raje videl, da bi žena ostala na Golniku. Naj bi tam ugasnila. Res so stroški, toda vsaj pred očmi bi je ne imel...

Zimovka je stala na pragu, ko se je ustavil avto pred Sebenakom. Z ostrimi očmi se je zastrmela v Sebenakin hrbet, ki se je sklonjeno zibal med Sebenakom in Andrejem.

Sebenak jo je opazil in mrzla groza ga je stisnila za srce.

„Na oči ji prisojajo življenje.“

Pa je oplazila misel:

„Sam si ji rekel: še nekaj dni.“

Sebenakovko so deli v čumnato, ki so jo prav nalašč pripravili zanj. Tako je nasvetoval zdravnik. Čumnata je bila obrnjena proti taborski strani, z oknom, ki je gledalo proti Dupljam. Prostor je bil najbolj v kraju in najbolj v miru.

Ko so jo položili v posteljo, je Sebenak ujel ženin pogled.

Bil je čudno proseč, otožen, da je Sebenaka zabolel. Žal mu je bilo, da je Zimovko videl na pragu. Da bi jo vsaj ne bil.

Ženske so kmalu raznesle, da Sebenakovka ne bo več dolgo. Nekateri, ki so bile v vasi, so vedele natančno povedati, da komaj še živi. Sama kost in koža. Sape skoraj nič več. Suha pa tako, da bi jo večji otrok zlahka nesel.

Ženske pa niso ostale samo pri Sebenakovki. Pričele so nositi po zobeh tudi Sebenaka.

Zakaj pa Zimovka tolikokrat prinese v mlin? Res ima blizu, skoraj sosedji so si s Sebenakom, toda fanta ima, ki bi tisti mernik prav lahko sam pripeljal v koreti. Pa vselej pripelje Zimovka sama.

Posebno stara Bijolka ve veliko povedati. Ko se je Sebenak ženil, je gledal samo na premoženje. Imel pa je že prej ubrano Devsovo Katro iz Dupelj. Lepo dekle, le ubogo, da se Bog usmili. Ko je reva videla, da se je Sebenak obrnil drugam, se je prav nesrečno omožila na bajto v Kovor.

In Devsova je bila tudi Zimovka. Dosti mlajša od Katre, lepa pa prav tako.

Zdaj se je v Sebenaku zbudila stara kri. Z ženo gre h koncu, otroci so bolelni, sam pa še zdrav in močan. Zimovki pa vdovstvo tudi že preseda. Pobija se s kmetijo in z otrokom, ne pride pa prav nikamor.

Dolgi večeri so bili prav nalašč za klepet. Ženske so samo oprezovale in prisluškovale in Zimovka se skoraj ni mogla ganiti, da je ne bi videla katera izmed sosed.

(Dalje prihodnjici)

(Nadaljevanje s 7. strani)

je nekaj lokalni praznik. Ob zvoku harmonike gre vse po načrtu; fantje se zbirajo in se pogovarjajo o vožnji „čišt“, o zaplečvanju, o ugrabitvi neveste, kur, zibelke in „čeče“, ki je včasih tudi malo prevelika. Vse je razigrano, židane volje, le kokoši in petelini trepečejo pred „ugrabitelji“. Tudi naš daleč naokoli znani „ta sladki“, ki je do polnoči za spoznanje prehud, povzroča prezigodnjo ugrabitev neveste, ženina in zavijanje v tisočake. Pod vplivom te presladke kapljice postaneš kmalu nekam vroč in zapadeš kaj lahko sladkim sanjam, iz katerih te prebudi šele petelinov klic, kateremu se potem lahko lepo zahvališ za srečno rešitev. T. Pol.

DOLINA PRI GRABSTAJNU

Kot v dolino Jozafat na sodni dan, tako so se v nedeljo 19. junija stekali ljudje v Dolino. Od Grabštajna, Medgorij, Radiš, Galicije, pa od Pokrč, Tinj, Velikovca, Škocjana, Dobrle vasi, Globasnice, Šmihela in od Pliberka so priromali na Marijino božjo pot, kjer se je po ljudskem izročilu pred 100 leti Marija prikazala trem pastiricam.

Saj je Dolina eden od premnogih Marijinih božjih poti, ki ima na sebi nekaj posebnega. Drugače so naše božje poti na hribovskih, ta pa je v ravnini, v gozdu. Drugod te že od daleč pozdravlja zvonik in te zvonovi vabijo, tu komaj najdeš cerkev med lesovi in zvonik

LJUBKE LETNE OBLEKE

pristine kmečke (Dirndl)
kopalne obleke in plašči
v bogati izbiri pri

Walcher

CELOVEC - KLAGENFURT
10. Oktober-Straße 7 - Telefon 22-73

se je pred 60 leti podrli ter pri tem porušil še del cerkve.

Romarji pa kljub temu poiščejo tihi sveti prostorček v gozdu, da tem bolj nemoteno v miru pošiljajo molitve in težave in skrbi k nebeski Materi.

Slovesno sv. mašo in pridigo na prostem pred cerkvijo je imel podkrnoški prošt preč. g. Trabesinger. Predvsem je ljudi navduševal, da pomagajo zgraditi novo večjo cerkev, kot se pač spodobi Mariji v Dolini. Pomagajo naj z denarjem, delom in materialom. In prošt sam bo tudi delal zraven. V posebni zlati knjigi pa bodo vpisana imena vseh, ki za cerkev darujejo vsaj 100 šilingov ali pa v toliko vrednosti delajo ali material dajo. Popoldansko sv. mašo in pridigo pa je imel tinjski prošt, preč g. Anton Benetek.

Mogočno so donele slovenske cerkvene pesmi dopoldne in popoldne. Prav to petje je dokazovalo, da je ogromna večina romarjev bila Slovencev.

Elektromotorji - elektroinstalacije
prosti vodi - elektr. naprave
popravila - gradnje in načrti

Ganz-elektrodelavnice**Ing. F. Düllnig****CELOVEC - KLAGENFURT**

Pischeldorferstraße 4 - Telefon 18-22

NOVO SREDSTVO ZA POKONČAVANJE MRČESA: PARATHION

Newyorška Amer. Cyanamid Company poroča, da je izdelala novo nadvse uspešno sredstvo za uničevanje mrčesa, parathion, ki da je najmočnejše orožje, s katerim zdaj razpolaga človek v boju proti mrčesu, zlasti proti škodljivcem na polju.

Novo sredstvo učinkuje smrtno na mrčes tudi v malih količinah, s čimer je zajamčena žetev; lahko se uporablja v prahu ali v razprševanju tekočine. Ker pa je parathion strupen tudi za človeka in živino, je navedena tovarna izdala podrobna navodila za uporabo.

Radio Schmidt**Prodaja - popravila žarnice****Vaša strokovna trgovina****CELOVEC - KLAGENFURT**

Bahnhofstraße 22 - Telefon 29-48

KAZAZE

V soboto 25. junija se je poročil Valentin Fister, posestnik znane Uštarjeve hiše, s svojo že dolgo izbrano nevesto Justino. Bog jima daj mnogo let srečnega zakona.

Upamo da bo tudi nam v kratkem posvetila elektrika; potem bomo pa tudi bolj moderni.

METLOVA

Majnik smo letos lepo opravljali. Za junij pa smo imeli devetdnevno, dekleta so nam vselej še lepo zapela. Pri Kajžru zidajo novo hišo, to se bo potem Lizika sukala v novi kuhinji. Tudi Riharjeva mama stavi novo gospodarsko poslopje.

IZDELAVA SLIK

hitro in dobro pri FOTO-FILMU

HUBERT WANDERER**DOMGASSE 4**

Razpošiljanje po pošti

RINKOLE

Dne 9. julija imamo celodnevno vedno češčenje; obljubljenih je 11 duhovnikov, tako bodo od 7. ure naprej celo dopoldne sv. maše. Pevci se že pridno vadijo, dekleta pa vence pletejo. Vabimo vernike iz bližnje okolice, da se v čim večjem številu udeležijo te lepe počastitve.

VOGRČE

Dne 30. junija smo pokopali Antona Vakovnik, p. d. Zgonca, ki je po dolgi želodčni bolezni umrl. Bolezen si je v vojni nakopal. Pogreba se je udeležilo veliko ljudstva; navzoči so bili tudi trije duhovniki. Bil je kremenit slovenski značaj, ni se sramoval svojega jezika in svoje vere. Naj počiva v miru!

BUKOVJE

Redko od nas kaj slišite, pa še takrat moramo pripovedovati o nesreči. Na dan po prazniku je bila nevihta nad okolico Dobrle vasi. Bilo je okrog popoldneva, ko je udarila strela v gospodarsko poslopje posestnika Janeza Močnika v Bukovju. Nastal je velik požar, ki je popolnoma vpepelil poslopje, pač pa so mogli rešiti živino in kmetijsko orodje. Škoda je velika in jo cenijo na okroglo 100.000 šilingov.

**Prej ko slej iste cene za
plesarski material pri**

PETER DE CILLIA**FELDKIRCHEN - Telefon 73**

in pri

Podružnici: CELOVEC - St.-Veiter-Straße 15 - Telefon 28-38

KOTMARA VAS

Ker je naša vas kar nekako zaspala, zato hočemo danes to nekoliko popraviti — napisati nekaj novic iz tega lepega predela slovenske Koroške.

V postnem času smo imeli sv. misijon. Pridno smo se udeleževali vseh govorov, posebno še stanovskih. Velika večina faranov je prejela svete zakramente, tudi taki, ki že dolga leta niso pristopili k mizi Gospodovi. Dan za dnem je vabil misijonski zvon svoje farane, a na žalost so nekateri preslišali glas misijonskega zvona in ostali gluhi za vse klice in opomine božje; ostali so trdovratni, mrzli kotmirški farani.

Dne 8. majnika je bila pri nas škofijska vizitacija in sv. birma. Ob tej priliki smo dostojno okrasili cerkev, postavili slavoloke, pripravili lepo petje ter deklamacije in tako dostojno sprejeli prevzvišenega nadpastirja.

Prevzvišeni je bil zadovoljen s kotmirško župnijo in nas je tudi pohvalil, ker smo v tako kratkem času lepo prenovili župno cerkev, ki je sedaj ena najlepših tostran Drave. Popravljen je bil tudi pokopališki zid, ki je bil že v razpadajočem stanju. Največja zahvala za vse to delo gre našemu odločnemu g. župniku Francu Repniku, ki se ne vstraši vsakega ogovarjanja ali nasprotovanja in tako odločno premaga vse

ovire in težave, ter tako dosega povsod lep uspeh.

Tudi vse drugo imamo v najlepšem redu. Naš pevski zbor gotovo ni med zadnjimi in se tudi ne vstraši vsakega sosednega zbora. Le naše starodavne orgle tako „boleajo“ na vseh svojih udih in so že zelo potrebne dobrega „zdravnika“, ki bi jih zopet ozdravil, da ne bi kazile ubranega petja s svojim hripavim glasom. To je posebna želja vseh župljanov, posebno pa domačega organista in pevcev. Bog daj, da bi našla dobra srca, ki bi prispevala za to potrebno popravilo. Mnogo smo že dosegli v tem kratkem času in upamo, da bomo tudi to čimprej.

Drugače se imamo kar po stari navedi, češenj je letos dovolj, tudi sadje dobro kaže. Na jesen ga bomo kar dobro pili, če bo božja volja; saj je še najbolj naš domači pridelek — kotmirški most.

Ne ženimo se pa nič; menda je vsem vzelo pogum: eni bolj ljubijo „ledik“ stan, drugi, katerih je na žalost nekaj tudi pod zvonom sv. Jurija, pa živijo v divjem zakonu. Na božjo njivo pa večkrat spremljamo naše drage farane; teh pa bomo poročali v eni prihodnjih števil „Koroške Kronike“.

HUDI KRAJ

V Hudem kraju v občini Vovbre so našli otroci v gozdu, ki je last posestnika Ignaca Lobnika, p. d. Pojovce, osje gnezdo. Otroci so hoteli pregnati ose in so zakurili nad osjim gnezdom ogenj. Veter pa je ogenj raznesel, vnel se je gozd. Požar gozda je bil daleč viden in prišle so na pomoč požarne brambe iz Blata, Striholca in Velikovca. Po triurnem naporu gašenju se je posrečilo ogenj pogasiti, vendar je pogorelo nad pol hektara lepega gozda.

5 „PAGO“**pijač sadnega soka**

Dobre osvežujoče pijače brez kemičnih primesi. Samo originalne steklenice. Prvi in edini izdelovalec v Avstriji:

„Tekoče sadje“**JAKOB PAGITZ**CELOVEC - KLAGENFURT
Waagplatz - Telefon 19-73**OBLETNICA KATEDRALE SV. SAVE V NEW YORKU**

V nedeljo so v New Yorku s posebno zahvalno službo božjo proslavili peto obletnico posvetitve srbsko-pravoslavne katedrale sv. Save. Službi božji je sledil slavnostni obed in poseben spored narodnih pesmi in plesov.

Katedrala sv. Save je sedež ameriške škofije pravoslavne srbske cerkve, ki šteje približno 100.000 vernikov v Združenih državah in Kanadi.

NA SVETU JE 2.796 RAZLIČNIH JEZIKOV

Francoski jezikoslovci trdijo, da so doslej ugotovili, da govorijo ljudje na svetu 2.796 različnih jezikov. Angleščino govori danes nad 270 milijonov ljudi. Od tega je več kot polovica Amerikanec.

NAŠA ZEMLJA VSEBUJE NEIZMERNE ZAKLADE ZLATA IN PLATINE

Naša zemlja hrani v svoji notranjosti toliko zlata in platine, da bi se z njima lahko pokrila površina naše zemlje z zlato plastjo v debelini 90 cm odnosno s platino v debelini štiri in pol metra. Predočiti si pa moramo, da odgovarja polmer središča zemeljskega jedra komaj polovici polmera zemlje same, ter bi se morali torej prikopati do globine 2.40 km, če bi hoteli priti do dragocenih rud.

Zasluge za to oceno moramo pripisovati novi analitični metodi, ki jo je izumil dr. Harrison Brown, znanstvenik ustanove za proučevanje zemeljskega jedra na univerzi v Chicagu. Dr. Brown sodelavec Alberta Einsteina, se je posvetil v zadnjih dveh letih proučevanju meteoritov.

„Meteoriti“... tako je izjavil — so sestavljeni iz silikatov in železa, ki vsebuje nikel, ali pa iz obeh teh sestavin. Zasluga novega procesa je, da smo lahko natančno določili količino prvin, ki so v vsakem meteoritu.“ (AIS)

PECAR**FRIEDRICH****Wendling****V ŠMOHORJU (Hermagor)**

dobavlja takoj vse vrste
peči in štedilnikov

HOTEL „ASTORIA“**POREČE**
OB VRBSKEM JEZERUVodni šport, tenis,
oddih, ples**HOTEL WERZER ASTORIA**
380 BETTEN 82.000m² PARK**Dörschach**

am Wörthersee - Kärnten

WASSERSPORT - TENNIS - ERHOLUNG - TANZ**Varstvo
pred strelo**

Vam nudi trdka

Fritz Czernowsky

Celovec, Klagenfurt - Pernhartg. 8

